

**Regeringens skrivelse
1978/79: 7**

**med överlämnande av
årsredovisning för Svenska Varv AB;**

beslutad den 29 juni 1978.

Regeringen överlämnar till riksdagen, enligt bifogade utdrag av regeringsprotokoll, årsredovisning för år 1977 för Svenska Varv AB.

På regeringens vägnar

TORBJÖRN FÄLLDIN

NILS G. ÅSLING

INDUSTRIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL

vid regeringssammanträde
1978-06-29

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo, Wirtén.

Föredragande: statsrådet Åsling

Skrivelse med överlämnande av årsredovisning för Svenska Varv AB

Med anledning av propositionen 1976/77:139 om vissa varvsfrågor gav riksdagen sin mening till kännna beträffande redogörelse till riksdagen för den statliga varvskoncernen innebärande att samma regler bör gälla för sådan redogörelse som för Statsföretag AB (NU 1976/77:53, rskr 1976/77:343). I enlighet härmed bör årsredovisningen för Svenska Varv AB varje år överlämnas till riksdagen. Redovisningen för tiden t. o. m. den 31 december 1977 fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag att regeringen överlämnar redovisningen för år 1977 för Svenska Varv AB till riksdagen.

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

För Svenska Varv AB**Styrelse***Ordinarie ledamöter*

Per Ekström, ordförande
 Sven G Andrén
 Bertil Danielsson
 Bengt Darnfors
 Per Fritzon, arbetstagarledamot
 Stig Malm, arbetstagarledamot
 Lars Malmros
 Sven Olving
 Nore Sundberg

Styrelsesuppleanter

Hans G Forsberg
 Sture Johansson, arbetstagarledamot
 Allan Larsson, arbetstagarledamot
 Ingvar Trogen
 Erland Wessberg, verkställanddirektör

Revisorer

Lars Elvstad, auktoriserad revisor
 Göran Tidström, auktoriserad revisor

Revisorssuppleanter

Harry Ahlman, auktoriserad revisor
 Nils Brehmer, auktoriserad revisor

Koncernledning

Erland Wessberg, VD, Koncernchef
 Lars Forsberg, vVD
 Torsten Söderström
 Bengt Tengroth

Koncernens verksamhet i sammandrag (Mkr)¹⁾

	1977	1976	1975	1974	1973
Fakturerad försäljning	4660	4 592	2 738	2 361	1 911
– varav export	3195	3 073	1 870	1 614	1 446
Rörelseresultat före finansiella poster	-1266	43	-111	153	57
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-1842	-17	-123	62	134
Balansomslutning	13477	13 124	9 195	7 238	5 337
– varav kundfordringar	5082	5 045	2 864	2 354	2 050
– varav produkter i arbete	2823	2 579	1 963	1 125	747
Investeringar i anläggningar och skepp	526	406	494	481	239
Orderstock på balansdagen	6374	4 130	7 250	9 490	10 140
Antal anställda på balansdagen	23803	26 319	20 121	18 439	16 294

¹⁾ Svenska Varv AB började sin verksamhet 1977-07-01 som moderbolag för de tre varvsföretagen AB Götaverken, Uddevällavarvet AB och Karlskronavarvet AB vars aktier tillfördes bolaget under hösten 1977. Hela 1977 års verksamhet i de tre bolagen ingår emellertid i koncernens siffror. Siffrorna för 1976 och tidigare år utgörs av material hämtat från respektive bolags redovisningar utan beaktande av koncernredovisningsaspekter. Se vidare not 19.

Svenska Varv – kort historik

Koncernen har funnits som företagsgrupp sedan den 1 juli 1977 men de flesta av dotterbolagen har varit verksamma sedan lång tid.

Beslut om att sammanföra alla statliga varvsindustriella företag under ett moderbolag fattades av riksdagen den 3 juni 1977. Moderbolaget bildades därefter den 1 juli 1977. I den nya koncernen sammanfördes AB Götaverken, Karlskronavarvet AB och Uddevallavarvet AB, samtliga med dotterbolag.

Det äldsta bolaget inom Svenska Varv är Karlskronavarvet AB som grundades 1679 och således har byggt fartyg under nästan 300 år. Varvet var från början helt inriktat på att täcka den svenska örlogsflottans behov av underhåll, reparationer, moderniseringar och nybyggen. Efter andra världskriget genomfördes en omorganisation på grund av marinens minskade behov av tjänster i fredstid. De produktiva enheterna inom örlogsvarvet sammanfördes till Marinverkstäderna i Karlskrona. Samtidigt inleddes en omstrukturering av verksamheten mot en mer civil produktion. 1961 ombildades företaget till Karlskronavarvet AB och blev ett rent civilt varvsbolag i syfte att ytterligare stärka den civila produktionsinriktningen. Under 1960-talet förvaltades aktierna i företaget av Försvarsdepartementet. 1970 överfördes så Karlskronavarvet till Industridepartementet och gick upp i det då nybildade Statsföretag AB. Omfattande investeringar har genomförts i anläggningarna framför allt under 1970-talet då i princip ett helt nytt varv byggts upp.

Uddevallavarvet AB grundades 1946 av skeppsredare Gustav B. Thordén. Företaget utvecklades snabbt och var efter ca 15 år ett av världens tio största varv. 1958 övertogs varvet av en stiftelse med representanter för staten, Uddevalla stad och fyra större affärsbanker. Bakgrunden var att företaget i samband med investeringar råkat i likviditetskris. I januari 1963 träffades en överenskommelse mellan staten och Eriksbergs Mek. Verkstads AB om att de skulle bli hälftendelägare i Uddevallavarvet. Avtalet skrevs på tio år men det sades upp av staten i maj 1971. Uddevallavarvet blev då helt statsägt som dotterbolag i Statsföretag AB. Under senare år har ett omfattande investeringsprogram genomförts vid varvet, som bl. a. fått en byggdocka för fartyg på upp till 800 000 dwt och nya verkstäder.

AB Götaverken grundades 1841 av skotten Alexander Keiller som en mekanisk verkstad "för förfärdigande af allchanda machiner, redskap och gjutgoods utaf jern eller andra metaller". Det första fartyget, ångslupen KARE, levererades 1847. Sedan dess har i Göteborg byggts omkring 900 fartyg. Det ursprungliga nybyggnadsvarvet vid Göta älv har förvandlats till ett av Europas största reparationsvarv, Götaverken Cityvarvet. Fartygsbyggandet i Göteborg har istället koncentrerats till Götaverken Arendal, som blev klart 1963.

Det 1915 grundade Öresundsvarvet i Landskrona kom 1941 i Götaverkens ägo och blev därmed den första enheten utanför Göteborg. Ett av de äldsta företagen i Svenska Varv är Götaverken Finnboda i Stockholm. Varvet kom till redan 1874 och knöts till Götaverken 1974. Sedan början av 1970-talet ingick i koncernen också Götaverken Sölvesborg, grundat på 1890-talet. På industrisidan kompletterades de tidigare enheterna inom Götaverken – Ångteknik, Motor och Byggaluminium – 1976 med installationsföretaget Calor-Celsius som är verksamt över hela Sverige såväl som utomlands. AB Götaverken utvecklades successivt till att bli moderbolag i en koncern som till slut omfattade elva större rörelsedrivande enheter vil-

ka tillverkade fartyg, utförde reparationer och ombyggnad av fartyg eller bedrev annan industriell verksamhet.

Under slutet av 1960-talet försämrades Götaverken-koncernens lönsamhet, något som 1971 ledde till ett ägarskifte varvid dåvarande Salénrederierna AB tog över företaget. I början av 1974 träffades en överenskommelse mellan regeringen och Salénrederierna AB om att Statsföretag AB den 1 januari 1975 ingick som aktieägare i AB Götaverken med 9,5% av aktiekapitalet. Den 1 juli 1976 ökades det statliga engagemanget till 51% enligt ett ramavtal mellan staten och Saléninvest AB. Samtidigt övertog AB Götaverken det 1853 grundade Eriksbergs Mek. Verkstads AB, där nybyggnadsverksamheten kommer att upphöra i början av 1979. Den 1 juli 1977 blev Götaverken-koncernen helstatlig.

Koncernöversikt

Varvsmarknadens utveckling

Efter andra världskriget skedde en mycket snabb ekonomisk utveckling främst i Västeuropa, USA och Japan. Sjötransporterna ökade kraftigt och världens varvskapacitet expanderade snabbt särskilt i Japan. I mitten av 1960-talet kunde ett mindre överskott av varvskapacitet skönjas. Under denna period började långa redarkrediter bli ett av de avgörande konkurrensmedlen. Finansieringen av dessa blev en snabbt växande belastning för varven och soliditeten försämrades kraftigt.

Den svenska varvsindustrins utbyggnad fortsatte under 1960-talet för att kunna tillgodose redarnas efterfrågan på allt större fartyg, där de svenska varven för att kunna konkurrera med de japanska satsade på serieproduktion av standardfartyg.

Under perioden 1973–74 ökade efterfrågan på fartyg i en utsträckning som översteg utbudet, vilket medförde höjda fartygspriser och långa orderstockar för varven. Denna extremt goda varvskonjunktur blev kortvarig och visade sig efterhand ha varit starkt överdriven. Från mitten av 1970-talet har efterfrågan på fartyg minskat och priserna sjunkit. Den långvarigt svaga fraktmarknaden har för många redare medfört svårigheter att fullfölja ingångna avtal, vilket i sin tur ökat pristrycket på såväl nybyggt som andrahandstonnage.

Den japanska varvsindustrin hade redan tidigare ökat sin produktivitet, bl. a. genom investeringar i nya stora varv, i en sådan utsträckning att relationen mellan de japanska och de svenska produktionskostnaderna kraftigt försämrats. Japan har därefter varit prisledare för den internationella varvsindustrin främst vad gäller tank- och bulkfartyg. Detta har ytterligare förstärkt den svenska varvsindustrins strukturproblem.

Etablering av Svenska Varv-koncernen

Den krissituation för de svenska varven som uppkom under 1976–77 krävde ett statligt ingripande. Riksdagen fastställde därför ett stödpaket för den svenska varvsindustrin samtidigt som det beslutades att Svenska Varv-koncernen skulle bildas den 1 juli 1977. Staten övertog Saléninvests aktier i AB Götaverken, som tillsammans med de helstatliga varven Karlskronavarvet AB och Uddevallavarvet AB samlades till ett moderbolag. Detta fick i uppgift att styra och samordna koncernens totala verksam-

het samt att svara för att de strukturella problemen inom koncernen löstes på ett rationellt sätt.

I samband med att Svenska Varv bildades startades en omstrukturering av AB Götaverken i syfte att ombilda resultatenheterna Götaverken Arendal, Götaverken Cityvarvet och Götaverken Motor till aktiebolag. Denna omstrukturering slutfördes vid årsskiftet 1977/78 i och med att AB Götaverken bytte namn till Götaverken Arendal AB. Götaverkenkoncernen upplöstes därvid och AB Götaverkens större dotterbolag överfördes till Svenska Varv AB. Samtidigt bildades ett utvecklingsbolag, Svenska Varv Utveckling AB. Svenska Varvkoncernen består därefter av moderbolaget samt 14 dotterbolag.

Dotterbolagen bedriver sin verksamhet självständigt inom de ramar och med beaktande av de anvisningar som ges av styrelse och koncernledning. Styrningen av koncernen sker främst genom att mål, långsiktsplaner och budgetar för dotterbolagen fastställs och kontrolleras.

Moderbolaget ansvarar för koncernens finansieringsverksamhet inklusive upptagande av lån i dotterbolagen samt för huvudparten av nybyggnadsvarvens försäljningsverksamhet. Uddevallavarvet svarar dock självt för sin fartygsförsäljning liksom de mindre nybyggnadsvarven Karlskronavarvet och Götaverken Sölvesborg.

1977/78 års varvsutredning

Den under 1977 ytterligare försvagade sjöfartskonjunkturen och de fortsatta förändringarna av valutakurserna föranledde, sedan Svenska Varvkoncernen etablerats, en omedelbar revidering av koncernens prognoser t. o. m. 1980 för resultat och kapitalbehov. Dessa nya beräkningar visade på stora negativa resultat för hela perioden.

Efter Svenska Varv AB:s redogörelse för sitt ekonomiska läge den 3 november 1977 beslöt regeringen att tillsätta en utredning för att kartlägga den svenska varvsindustrins situation och framtid. Utredningen kommer att resultera i två propositioner till riksdagen varav den första propositionen framlades i april och behandlar erforderligt kortsiktigt kapitaltillskott. Den andra propositionen, som behandlar de långsiktiga konkurrensmöjligheterna och varvsindustrins framtida struktur, planeras bli framlagd under juni månad för beslut under höstrikdagen.

Resultat och kapitalbehov

Koncernens omsättning 1977 uppgick till 4 660 Mkr¹ och resultatet före värdegarantier, bokslutsdispositioner och skatt till -2242 Mkr. Koncernen kan tillgodogöra sig 400 Mkr i statliga värdegarantier för produktion i egen regi, vilket förbättrar resultatet i motsvarande mån.

Rörelseresultatet efter avskrivningar men före reserveringar, dvs. resultatet av levererad orderproduktion och upparbetad lagerproduktion värderad till självkostnad, uppgår till 242 Mkr.

Den negativa marknadsutvecklingen nödvändiggör dock stora reserveringar för kundrisker och förlustrisker i pågående arbeten.

De under 1975 fattade besluten att producera fartyg för egen räkning, s. k. lagerfartyg, har genom utvecklingen på fartygsmarknaden visat sig vara olyckliga. Eftersom marknadspriser för lagerfartygen idag väsentligt

¹ Samtliga uppgifter omfattar helåret 1977.

understiger självkostnaden, har resultatet belastats med 594 Mkr avseende förlustreservering för pågående produktion. Mot bakgrund av marknadsutvecklingen har tidigare planerad produktion av lagerfartyg, som mest 18 fartyg, genom beslut under året ytterligare reducerats med 3 till 9 fartyg. Eftersom dessa beslut i några fall fattats i ett relativt sent skede ingår i förlustreserveringen 96 Mkr avseende annulleringskostnader för förbeställt material. Dessa kostnader understiger väsentligt de kostnader koncernen hade åsamkats vid lagerproduktion till rådande marknadspriser.

Vidare har resultatet belastats med 806 Mkr avseende reserveringar för kundfordringsrisker och 109 Mkr avseende borgensåtaganden. Dessa reserveringar har gjorts mot bakgrund av att ett antal kunder på grund av rådande dåliga fraktkonjunkturer inte kunnat, och inte heller beräknas kunna fullfölja räntebetalningar och amorteringar av erhållna krediter. Rådande extremt låga priser på andrahandsmarknaden för fartyg har vidare drastiskt minskat värdet av erhållna säkerheter i form av fartygsinteckningar.

Valutaförluster belastar resultatet med 846 Mkr varav 96 Mkr är realiserade. Vid bedömning av denna post bör beaktas att de under året genomförda svenska devalveringarna givit förluster på ca 490 Mkr. Den stora exponeringen i Sfr samt Sfr-kursens kraftiga uppgång under året från 168 kr till 234 kr per 100 Sfr svarar för resterande belopp. Av totala valutaförlusten svarar Götaverken för 629 Mkr, Eriksberg för 158 Mkr samt Uddevalvarvet för 59 Mkr.

Rederiverksamheten har påverkat extraordinära kostnader med -51 Mkr genom nedskrivning av eget fartygsinnehav till marknadspris.

Som framgår av ovanstående påverkas resultatet mycket kraftigt av gjorda reserveringar för i stor utsträckning realiserade förluster. Koncernens ovissa framtidsutsikter samt extremt riskfyllda situation har givit styrelsen och verkställande direktören anledning att i detta bokslut använda jämförelsevis försiktiga värderingar. I korthet har följande väsentliga värderingsprinciper tillämpats:

- produkter i arbete har förlustreserverats med den bedömda totala slutliga förlusten för respektive objekt värderat till marknadspris - dock har reserveringen begränsats till upparbetade kostnader. Detta innebär att en stor del av väntade förluster för under 1978 färdigställda lagerfartyg tagits i årets bokslut,
- eget fartygsinnehav respektive andelar i fartyg - redovisade som anläggningstillgångar - har värderats till bedömt marknadspris. Koncernen kan mot bakgrund av bedömd framtida marknadsutveckling och kapitalförbrukning tvingas realisera de förlustrisker som beaktats vid värderingen av fartygsinnehavet,
- för samtliga osäkra fordringar har reserveringar gjorts med skillnaden mellan utestående fordran och säkerhetens värde värderat till marknadspris. Vid värdering av sådana risker där koncernen genom egna andelar kontrollerar rederiet har använts ett beräknat avkastningsvärde som givit något högre värden än marknadspris,
- fordringar och skulder i främmande valutor har värderats till den lägsta respektive högsta av anskaffningsdagens och balansdagens kurser utan någon form av periodisering. Kvittning av kursvinster och kursförluster har skett i den mån amorteringar av fordringar och skulder i samma valuta ligger inom samma kvartal.

Av koncernens resultat före finansiella intäkter och kostnader, -1 267 Mkr, svarar de stora nybyggnadsvarven för -1 010 Mkr enligt följande:

(Mkr)	Götaverken Arendal	Eriksbergs Mek. Verkstad	Uddeval- larvet	Götaverken Öresunds- varvet
Fakturering	1 203 (1 131) ¹	623 (734)	517 (833)	690 (650)
Rörelseresultat före reserveringar	211 (120)	-1 (-173)	60 (95)	168 (72)
Förlustreservering pågående produktion	-390 (-36)	11 (-33)	-106 (-23)	-79 (-46)
Rörelseresultat därefter	-179 (84)	10 (-206)	-46 (72)	89 (26)
Reservering för kund- fordringsrisker	-365 (0)	-109 (0)	-308 (-50)	-103 (-25)
Resultat för finansiella poster	-544 (84)	-98 (-206)	-354 (22)	-14 (1)

Vid en bedömning av Arendals och Öresundsvarvets resultat bör beaktas att dessa enheter haft en gemensam försäljningsorganisation. Fördelningen av order mellan varven har skett av koncernledningen i samarbete med respektive varv. Dessutom måste beaktas att i Eriksbergs och Uddevallarvarvets resultat ingår respektive varvs rederirörelse med -10 respektive -2 Mkr. Resultatet för Arendals och Öresundsvarvets rederirörelser ingår i Zenit.

Resterande del av resultatet före finansiella intäkter och kostnader, -257 Mkr, fördelar sig på följande sätt:

(Mkr)	Fakturering	Resultat före finansiella intäkter och kostnader
Karlskronavarvet	236 (318)	-10 (13)
Götaverken Sölvesborg	37 (37)	-14 (-7)
Rederi AB Zenit	21 (3)	-67 (2)
Götaverken Cityvarvet	347 (360)	-110 (-70)
Götaverken Finnböda	201 (111)	-25 (-117)
Götaverken Aluminium	39 (18)	0 (0)
Calor-Celsius	662 (640)	9 (25)
Götaverken Motor	270 (289)	15 (3)
Götaverken Ångteknik	378 (260)	6 (6)
Ej fördelade gemensamma kostnader/elimineringar	-567 (-)	-61 ² (-)

¹ Siffrorna inom parentes avser 1976.

² Avser pensionsavsättningar o. dyl. 19 Mkr, koncernmässiga förlustreserveringar 14 Mkr, internvinster 10 Mkr, ej fördelade avskrivningar 7 Mkr, centrala kostnader 5 Mkr, övrigt 6 Mkr.

Kommentarer till respektive enhet återfinns i den följande redovisningen av enheterna.

Redan när koncernen bildades var soliditeten låg och årets förlust har mer än förbrukat det egna kapitalet. För att undvika tvångslikvidation erfordras ett kapitaltillskott.

I den proposition som nu offentliggjorts, proposition 1977/78:174, för beslut under vårriksdagen föreslås att koncernen tillförs totalt 2 000 Mkr fördelat enligt följande

- 1 050 Mkr som garantier mot kundfordringsrisker och förluster på lagerproduktionen att utbetalas i takt med att förlusten realiserar,
  - 846 Mkr kontant kapitaltillskott som utbetalas i takt med att 1977 års reserveringar för valutaförluster realiserar.
  - 104 Mkr som kontant kapitaltillskott.
- Föreslaget stöd ger koncernen ett tillskott till det egna kapitalet med ca 160 Mkr utöver 1977 års förlust.

Resultatprognos 1978

Koncernens prognostiserade förlust för 1978 uppgår före värdegarantier, bokslutsdispositioner och skatt till ca 1 500 Mkr. Genom utnyttjande av tidigare beslutade värdegarantier på 400 Mkr, kommer dock resultatet att förbättras i motsvarande mån.

Resultatprognosen är baserad på följande väsentliga förutsättningar

- verksamhetsvolymen vid varven följer de nivåer som fastslogs i föregående varvsproposition (1976/77:139). Eftersom order jämte redan beslutad lagerproduktion inte fyller denna kapacitet ingår dessutom i prognosen förluster på produktion av ospecificerade objekt alternativt merkostnader för utnyttjad arbetskraft och andra kapacitetsförluster,
- oförändrad extremt dålig fraktmarknad med åtföljande låga fartygspriser och fortsatta betydande kundrisker,
- fortsatta valutaförändringar med risk för ytterligare kursförluster.

Detta skulle innebära att likvidationsskyldighet kommer att föreligga vid 1978 års utgång. Å andra sidan framgår av nu lagd proposition att koncernen, i den kommande proposition som behandlar den framtida strukturen i svensk varvsindustri, föreslås erhålla en soliditet som är lämplig med hänsyn till verksamhetens omfattning.

Koncernens likviditet är för närvarande tillfredsställande. För 1978 förutses dock ett betydande lånebehov som till största delen måste ske i främmande valuta med därav följande valutarisker.

Personal

Under 1977 har personalfrågorna kommit att spela en viktig roll inom koncernen. De av riksdagen under året beslutade produktionsnivåerna vid nybyggnadsvarven innebär väsentliga minskningar av antalet anställda. Mot bakgrund bl. a. av det besvärliga läget på arbetsmarknaden i övrigt har strävan varit att åstadkomma den nödvändiga personalminskningen genom s. k. naturlig avgång, dock med undantag för bolagen i Göteborg, där varsel har måst tillgripas med anledning av nedläggning av Eriksberg. Den pågående omstruktureringen har medfört att omskolnings- och vidareutbildningsfrågorna kommit i förgrunden. Detta blir också fallet under de närmast följande åren.

Personalarbetet inom koncernen är starkt decentraliserat. De 14 dotterbolagen sköter genom sina personalfunktioner självständigt det egna personalarbetet.

Den 1976 inledda sammanläggningen av Eriksberg och Götaverken har under året satt sin prägel på personalarbetet vid bolagen i Göteborg. Denna samordning jämte nedläggningen av varvsverksamheten vid Lindholmen och Eriksberg medför att över 6 000 arbetsplatser vid varven i Göteborg försvinner under perioden 1976-79. Den beslutade produktionsminskningen har under året medfört uppsägning av ca 270 tjänstemän vid

bolagen i Göteborg, där också 380 tjänstemän och arbetsledare erbjudits förtidspension.

Sammanlagt har under året antalet anställda inom koncernen minskat med drygt 2 500 personer. Endast en mycket måttlig nyrekrytering har skett. På tjänstemannasidan har externrekrytering varit aktuell endast i undantagsfall och avsett vissa specialbefattningar.

Framtidsutsikter

Koncernens framtidsutsikter domineras av problemen på fartygsmarknaden. Under de närmaste åren bedöms kapacitetsöverskottet inom världens varvsindustri bestå med priser under svensk självkostnad främst vad gäller tank- och bulkfartyg. Möjligheterna att med rimlig kostnadstäckning konkurrera internationellt om order på sådana fartyg torde därför vara utomordentligt små. Svenska rederier väntas inte heller under de närmaste åren tillföra svensk varvsindustri order i en omfattning tillräcklig för att täcka nuvarande produktionsvolym även om staten genom olika åtgärder kraftigt skulle verka för dylika beställningar. Investeringsviljan är i nu rådande situation låg och de närmaste årens utveckling av fraktmarknaderna förväntas ej ändra detta förhållande.

Att belägga nybyggnadsvarven med lönsam produktion av standardfartyg är således inte möjligt även om konjunkturmässiga förhållanden under kortare perioder kan ge enstaka lönsamma order på tank-/bulkfartyg. Svenska Varvs produktsortiment måste därför kompletteras med produkter inriktade på nya marknadsområden där nya problemlösningar eller ny teknik kan skapa konkurrensfördelar som ger lönsamhet. Möjligheterna att med produktion av specialfartyg och med alternativ produktion täcka hela volymbortfallet på standardfartygssidan får dock anses uteslutna. Produktionsvolymen vid de svenska nybyggnadsvarven måste därför reduceras kraftigt under de närmaste åren. Denna volymminskning är ekonomiskt nödvändig, trots att den leder till avsevärda neddragningskostnader och i vissa fall till en direkt kapitalförstöring. Beslut om dimensionering av nybyggnadskapaciteten förväntas fattas av riksdagen under innevarande år.

Även reparationsvarvens framtida utveckling är osäker. Vid en förbättring av sjöfartskonjunkturen efter 1980 torde dock reparationsmarknaden förbättras snabbare än marknaden för fartygsbyggen. Av stor betydelse för den framtida konkurrenskraften är också resultatet av det rationaliseringsprogram som Götaverken Cityvarvet har påbörjat.

Industribolagens produkter exklusive fartygsmotorer är föga beroende av sjöfartskonjunkturen. Götaverken Motor försöker långsiktigt minska beroendet av produktion av fartygsmotorer genom breddning av produktprogrammet till andra produktområden exempelvis komponenter till den petrokemiska industrin.

Inom det nystartade Svenska Varv Utveckling AB drivs ett antal affärsutvecklingsprojekt vilka tillsammans med varvens eget omorienteringsarbete på sikt bör kunna tillföra koncernen nya verksamhetsfält utanför varvssektorn. Ett av de större projekten avser prämbaserade petrokemiska fabriker. Den potentiella marknaden för dylika fabriker bedöms vara relativt god.

Varvens valutasituation

Under 1950- och 1960-talen, då den japanska varvsindustrin snabbt byggdes upp, etablerades successivt nya konkurrensmedel vid försäljning av fartyg. Vid sidan av låga priser offererade de japanska varven fördelaktiga betalningsvillkor för att öka sina marknadsandelar. Rederierna erbjöds mot slutet av 1960-talet åttaåriga krediter med mellan 5 och 6% ränta. Eftersom denna form av finansiering var väsentligt billigare för rederierna än lån på den internationella kapitalmarknaden, ökade leveranskrediterna från varven mycket snabbt.

Utvecklingen med kraftigt ökad kreditvolym och den instabila valutamarknaden orsakade två typer av problem för varven:

- stora ränteförluster på kundkrediter, eftersom konkurrensen från Japan ej tillät varven att ta ut marknadsmässiga räntor,
- svårigheter att para fordringar och skulder i samma utländska valuta och med samma förfallotider.

Varvens kunder hade som regel sina intäkter i dollar och ställde därför normalt krav på att teckna nybyggnadskontrakt i denna valuta. Endast i situationer med mycket stark efterfrågan hade varven möjlighet att teckna kontrakt i svenska kronor. Så länge det gällde kreditkontrakt kunde varven dock inte i någotdera fallet undgå valutarisker.

Då ett kontrakt tecknades i dollar t. ex. tre år före leverans, vilket var en normal tidsrymd, hade varvet med hänsyn till att merparten av kostnaderna togs i svenska kronor valutarisker fram till leverans. Vid leverans kunde den framtida kursrisken elimineras genom att varven tog upp ett motsvarande lån i dollar för refinansiering av kundfordran.

Togs å andra sidan ett kontrakt i svenska kronor hade varvet ingen valutarisk fram till leverans, men i händelse en refinansiering i kronor visade sig omöjlig, uppstod en kursrisk efter leverans mellan kronor och refinansieringsvalutan. Några kurssäkringssystem för att minska eller eliminera dessa risker fanns ej.

Valutarelationerna var dock under 1950- och 1960-talen relativt stabila och risker förknippade med kursförändringar utgjorde inget allvarligt problem för varven. Under 1970-talet har bilden drastiskt förändrats med kraftiga förskjutningar mellan olika valutor.

Dollarkontrakt ingångna i början på 1970-talet medförde i många fall stora förluster genom att dollarkursen kraftigt föll efter det att kontrakt tecknats. För att undvika risker för ytterligare kursförluster tecknade varven i den goda marknaden 1972–1973 ett stort antal kontrakt i svenska kronor. Detta resulterade i flera fall i att varven gick miste om valutavinsterna när dollarn senare förstärktes gentemot svenska kronan.

En del av varvens kundfordringar i svenska kronor kunde refinansieras hos svenska banker och framför allt hos Svensk Exportkredit. Den svenska kreditmarknaden visade sig dock snabbt helt otillräcklig för varvens stora och växlande refinansieringsbehov. Varven tvingades därför att i hög grad utnyttja de internationella kreditmarknaderna och ta upp lån i främmande valutor.

Under 1971 och 1972 refinansierade varven sina kundfordringar till en stor del i Sfr. 1973 och första hälften av 1974 var varvens upplåningsbehov i utländska valutor litet i relation till de stora försäljningar som ägt rum under perioden. Varven var under denna period tidvis överlikvida på grund av stora förskottsinsbetalningar.

Då varven under 1974 på nytt tvingades börja låna på den internationella marknaden föll valet för vissa av varven återigen på Sfr.

I samband med upplåningen under 1975 vidtog speciellt i Götaverken-

koncernen en konsolidering av låneskulden på så sätt att stora kortfristiga krediter ersattes av lån med löptider på upp till fem år.

Sfr:s värde har sedan 1971 nära nog fördubblats jämfört med svenska kronan. Varvens Sfr-lån har därigenom resulterat i mycket stora förluster eller förlustrisker som givit en genomsnittlig årskostnad på Sfr-lånen uppgående till ca 18 %, varav den nominella räntesatsen svarar för ca 6 %.

Nyupplåning av Sfr upphörde under 1975 och den utestående skulden för de varv som nu ingår i Svenska Varvkoncernen var då 1 800 milj. Sfr.

På grundval av de risker som Sfr-skulden innebar inleddes under 1976 en successiv avveckling av Sfr-lånen.

Under hösten 1977 fattade Svenska Varvs styrelse beslut om återbetalning av Sfr-lånen i snabbast möjliga takt med utnyttjande av de möjligheter till förtidsinlösen som låneavtalen ger. Hela Sfr-skulden beräknas vara återbetald 1981, snabbare avveckling än så torde inte vara möjlig.

Beslutet att avveckla Sfr-skulden innebär visserligen att exponeringen i denna valuta minskar men samtidigt ökar den i dollar successivt. Försäljningarna i dollar kan reducera denna exponering men en total balans innebärande att ingen valutarisk föreligger kan med hänsyn till koncernens verksamhet aldrig uppnås.

Prefabricerade fabriker

Denna nya affärsidé bygger på att fabriker, såväl petrokemiska som andra, kan tillverkas och testas i en effektiv industriell miljö för att därefter förflyttas på sitt fundament (pråm) till operationsplatsen på land alternativt till havs.

Den kraftiga ökningen av gas- och oljeprospektering i otillgängliga områden med i huvudsak outvecklade eller obefintlig infrastruktur har lett till helt nya krav vid exploatering av fyndigheterna och för uppbyggnad av industri som utnyttjar gas och olja som råvara. Avsaknaden av infrastruktur har i många fall lett till kraftiga förseningar och/eller kvalitetsproblem vid anläggningsbyggande på konventionellt sätt. En prefabricering av en komplett anläggning i ett välutvecklat industriland gör det möjligt att avsevärt förkorta leveranstiderna då fabriksområdet kan ställas i ordning samtidigt med att anläggningen byggs upp i en modern och rationell produktionsanläggning, exempelvis ett varv.

På petrokemiområdet samarbetar Svenska Varv Utveckling AB med det danska ingenjörsföretaget Haldor Topsøe A/S.

Svenska Varv AB bildar tillsammans med Haldor Topsøe A/S en kombination av kunskap, erfarenhet och resurser som är väl lämpad att utveckla och genomföra petrokemiska projekt. Haldor Topsøe är internationellt erkänt som ingenjörsföretag inom petrokemi och som leverantör av katalysatorer för kemiska processer av olika slag.

Anpassningen av processen till råvara och det inledande ingenjörsarbetet görs av Haldor Topsøe A/S, medan detaljkonstruktionen, en stor del av komponenttillverkningen, montage samt inköp och administration hanteras av Svenska Varvs enheter.

Produktsortimentet omfattar för närvarande fabriker för framställning av ammoniak, urea och metanol med naturgas som råvara, fabriker för fraktionering av naturgas samt massafabriker.

Kalkyljämförelser mellan en konventionell landbaserad petrokemisk fabrik med normala installationsvillkor och en motsvarande prefabricerad petrokemisk fabrik visar att det prefabricerade alternativet är mycket kon-

kurrenskraftigt. Merkostnaden för en offshore-baserad anläggning i avseende på präm, bojsystem och övrig extrautrustning kompenseras av bl. a. lägre kostnader för montage, markarbeten och infrastruktur.

Den naturgas som erhålles i samband med oljeproduktionen till havs, s. k. associated gas, bränns upp eller återpumpas tillbaka i oljekällan eftersom gasvolymerna oftast är alltför marginella för att det skall vara lönsamt att transportera gasen till land via pipelines. Det finns även ett växande antal marginella naturgaskällor som idag pluggas då det inte finns lönsamma metoder att exploatera gasen.

Svenska Varv och Haldor Topsøe A/S kan genom utvecklingen av pråmbaserade petrokemiska fabriker erbjuda ett intressant alternativ att utnyttja denna naturgas. Den pråmbaserade fabriken som förankras vid gasförekomsten är en självförsörjande enhet som får sin energi och råvara från naturgasen och som omvandlar denna till petrokemiska produkter.

Utvecklingsländernas möjligheter att etablera eller bygga ut sin basindustri inom exempelvis petrokemiområdet begränsas idag av att den totala investeringskostnaden blir 50–100 % högre än en motsvarande anläggning i ett industriland.

Ett sätt att reducera investeringskostnaden i dessa länder är att använda sig av prefabricerade petrokemiska fabriker på land. Genom att konstruera hela anläggningen i en eller flera pråmbaserade moduler, som efter tillverkning och testning transporteras till operationsplatsen, kan hela anläggningen med hjälp av invallningsteknik placeras på land i närheten av stranden.

Projektet har presenterats i ett flertal länder och har rönt ett mycket positivt mottagande. Affärsmöjligheterna bedöms vara goda.

Fartygsmarknaden

Redan tidigt under 1977 hade världens varvsindustri i stort sett levererat alla de fartyg som beställdes under de goda åren 1972–1974. Produktionen under 1977 sjönk och varvens orderstockar ger mycket låg beläggning under de närmaste åren. Orderstocken för världens varv uppgick vid årsskiftet till 47 milj. dwt. Detta torde motsvara cirka ett års sysselsättning vilket bör jämföras med varvsindustrins normala orderstock på 2 å 3 år.

Mot bakgrund av ovanstående beläggningssituation är de mycket låga priser som för närvarande offereras av varv runt om i världen inte förvånande. Den omedelbart tillgängliga varvskapaciteten är flera gånger större än efterfrågan. Prisbildningen reflekterar flera extraordinära förhållanden. Koreanska varv har blivit prisledare. Japanska och västeuropeiska varvsprissättning reflekterar en kombination av marginalprissättning för fortsatt drift av varvsverksamheten och kraftigt subventionerade priser.

De svenska varvens konkurrenskraft på den internationella marknaden är svår att fastställa då marknadskrafterna satts ur spel. För 1976 beräknas att japansk självkostnad uppgick till mellan 65 och 75 % av den svenska. Den japanska yensens stigande värde och den svenska kronans nedskrivning har positivt påverkat svensk varvsindustris relativa kostnadsläge såväl gentemot Japan som mot Korea. Den kvarvarande skillnaden i kostnadsläge gentemot Japan, Korea och andra lågkostnadsländer är dock fortfarande så stor att den även vid balans mellan utbud och efterfrågan på varvskapacitet skulle utgöra ett mycket svårbemästrat handikapp för svensk varvsindustri.

I det längre perspektivet är det svårt att identifiera sådana faktorer som

skulle kunna bidra till en omsvängning i varvsindustrins marknadsförutsättningar. Tankersjöfarten utvecklades positivt under 1977. På sikt torde tanktonnagebehovet öka med endast 1–6%. Huvudsaklig orsak till denna ökning är den ökade amerikanska oljeimporten. Det kvarstående överskottet på tanktonnage är emellertid synnerligen stort och torde motsvara en årsproduktion för världens varvsindustri. Förhoppningsvis kommer ett betydande antal av de upplagda fartygen att gå direkt till skrotning, varför en reduktion i det totala överskottet är att vänta. Emellertid torde utvecklingen av tonnagebehovet inte bli särskilt gynnsam under de närmaste åren. Flera för tankersjöfarten negativa händelser kommer att inträffa. Produktionen vid Prudhoe Bay i Alaska beräknas nästa år uppgå till 55 milj. ton och medföra att någon ökning av den amerikanska oljeimporten inte kommer att inträffa. En fortsatt ökning av oljeproduktionen i Nordsjön förutses. SUMED-pipelinen från Röda havet till Medelhavet kommer att färdigställas. Suezkanalens utbyggnad kommer att slutföras. Allt detta kan innebära att även en mycket stark utveckling av oljekonsumtionen i världen under kommande år inte kommer att nämnvärt öka efterfrågan på tanktonnage.

Bulkflottan har vuxit mycket hastigt under senare år och överskottet på bulkfartyg är relativt sett av samma storleksordning som överskottet på tankfartyg. Liksom för tanktonnaget kommer den tidigare snabba behovstillväxten att brytas. En av de viktigaste orsakerna är Japans avtagande ökning i råvaruimporten. Japan svarade tidigare under uppbyggnaden av de japanska basindustrierna för en mycket stor del av ökningen i behovet av bulktonnage. Någon ny faktor av samma betydelse står idag inte att finna.

Förhållandena för ro/ro-, container- och general cargo-tonnage har inte varit lika svår som för tank- och bulktonnage. Det finns dock tecken som tyder på att ett överskott håller på att byggas upp även för dessa fartygstyper. Konkurrensen om nybeställningarna kommer att vara lika svår som för tank- och bulktonnage då produkterna är av standardtyp och produktionstekniken välkänd vid de flesta större varv.

För vissa tekniskt avancerade fartygstyper avsedda för mer speciella ändamål har marknaden varit bättre och fartygspriserna högre. Dessa typer av fartyg bör kunna erbjuda större möjligheter för svensk varvsindustri att utnyttja sin goda teknik och flexibilitet. De marknadsandelar som skulle kunna erövrats kan dock inte bli så stora att nuvarande och planerad produktionskapacitet på långt när kan fyllas.

Sammantaget torde inte utvecklingen inom sjöfarten under de närmaste åren föranleda ett behov av omfattande nybeställningar av fartyg hos varven. En väsentlig reduktion av varvskapaciteten i världen är därför nödvändig för att åstadkomma acceptabla arbetsförutsättningar för den kvarvarande delen av industrin. De hittills vidtagna åtgärderna i denna riktning har varit otillräckliga och tyvärr förefaller inte planer ännu föreligga på en sådan reduktion av världens varvsindustri som skulle inom rimlig tid bringa varvskapaciteten i världen i balans med efterfrågan på tonnage.

Götaverken Arendal

Götaverken Arendal var till och med 1977 en resultatenhet inom AB Götaverken, men har per 1978-01-01 ombildats till ett aktiebolag och blivit dotterbolag till Svenska Varv AB.

Produktprogram och leveranser

Götaverken Arendal är koncernens största nybyggnadsvarv. Det är utrustat med två dockor som har en kapacitet att bygga fartyg på upp till 230 000 dwt. Varvets aktuella produktprogram omfattar förutom tank-, bulk-, roll on/roll off- och PROBO-fartyg (Products/oil/bulk/ore-fartyg) också specialtonnage som kylfartyg. Förutom fartyg projekteras även pråmbaserade processanläggningar, plattformar och annan utrustning för offshore-industrin samt flytdockor. I mars 1978 tecknades kontrakt med Sovjet (Sudoimport) avseende en självförsörjande flytdocka på 80 000 dwt med leverans 1979.

Leveranserna under 1977 omfattade följande sju tankfartyg på sammanlagt 1 086 900 dwt:

- M/T MESSINIAKI FILIA (155 500 dwt) till Gulf and Oceanic Transport Limited, c/o Karageorgis, Pireus.
- M/T AMURIAYH (155 200 dwt) till Iraq National Oil Company, Baghdad.
- M/T MESSINIAKI FISIS (155 250 dwt) till Foundation Sea Transports Limited, c/o Karageorgis, Pireus.
- M/T MESSINIAKI FRONTIS (155 250 dwt) till Dominant Navigation Limited, c/o Karageorgis, Pireus.
- M/T HITTIN (155 200 dwt) till Iraq National Oil Company, Baghdad.
- M/T THALASSINI DOXA (155 300 dwt) till Victory Transocean Shipping S A, c/o Lemos & Pateras Limited, Monrovia.
- M/T ALMUSTANSIRIYA (155 200 dwt) till Iraq National Oil Company, Baghdad.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgår till -544 Mkr. Förlustreservering för pågående produktion belastar resultatet med 390 Mkr. Denna reservering är hänförlig till den tidigare inom koncernen beslutade lagerproduktionen som till stor del lades på Arendalsvarvet. Vidare belastas resultatet med 365 Mkr avseende reservering för kundfordringsrisker.

Under 1977 har Götaverken Arendal fortsatt sitt rationaliseringsprogram, vilket har medfört en ökning av Arendals effektivitet.

Investeringarna har hållits på en mycket låg nivå. Förutom uppförande av en rationell målningshall för 9 Mkr omfattar de i huvudsak ersättnings- och miljöinvesteringar för 6 Mkr.

Leveranstvist

Under 1976 vägrade en beställare att ta leverans av tre tankfartyg. Leveranstvisten har i enlighet med kontraktsbestämmelserna hänskjutits till internationella handelskammaren i Paris för skiljedom. Denna offentliggjordes i april 1978 och innebar att köparen skall acceptera omgående leverans av fartygen. Ytterligare ett tankfartyg som byggts under 1977 har ej levererats.

Fartygsorder

Under 1977 har Salénrederierna och Rederiaktiebolaget Transatlantic tecknat order på fyra kylfartyg på vardera 14 800 dwt respektive ett roll on/roll off-fartyg för produktion på Götaverken Arendal.

Sammanläggning med Eriksberg och personalreduktioner

Den av riksdagen beslutade nedläggningen av Eriksberg och koncentrationen av all nybyggnadsverksamhet till Arendal har inneburit påfrestningar. Under 1977 överfördes 328 arbetare och 109 tjänstemän/arbetsledare från Eriksberg till Arendal.

Vid årets slut var antalet anställda totalt 3 927, en minskning med 251 sedan föregående årsskifte. De uppsägningar som genomfördes i februari berörde 117 tjänstemän och arbetsledare vid Arendal. Förtidspensionering planeras fram till 1979 för 72 personer. Anställningsstopp för tjänstemän har gällt sedan 1975.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	720	693	996	1 131	1 203
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader ¹	-106	-81	-134	83	-544
Investeringar	90	120	49	14	15
Balansomslutning ¹	–	–	–	2 707	2 714
Antal anställda på balansdagen	3 330	4 137	4 305	4 181	3 927

¹ Balansomslutning kan endast redovisas fr. o. m. 1976 eftersom affärsredovisningen tidigare var gemensam för enheterna inom AB Götaverken. Angivna värden för rörelseresultatet före 1976 är uppskattade.

Götaverken Öresundsvarvet AB

Produktprogram och leveranser

Götaverken Öresundsvarvet AB bygger på bädd fartyg upp till 130 000 dwt. Det utför också till skillnad från övriga större nybyggnadsvarv i koncernen reparationer och ombyggnader av fartyg i en flytdocka samt en torrdocka på maximalt 12 000 dwt respektive 30 000 dwt. Götaverken Öresundsvarvet utför även legoarbeten till kunder inom och utom Svenska Varv-koncernen.

Det aktuella produktprogrammet omfattar kylfartyg, ro/ro-fartyg, produkttankfartyg, etc. Också andra typer av specialfartyg kan bli aktuella liksom delar eller hela anläggningar för offshore-industrin.

Leveranserna under 1977 omfattade fyra fartyg på sammanlagt 491 825 dwt:

- M/S MONTCALM (123 125 dwt bulk) till Compagnie Générale Maritime et Financière, Paris.
- M/S AUSTRALIAN PURPOSE (122 600 dwt bulk) till The Australian Shipping Commission, Melbourne.
- M/S TARCOOLA (123 000 dwt bulk) till Partrederiet Tarcoola, c/o Wilh Wilhelmsen, Oslo.
- M/S TONGALA (123 100 dwt bulk) till Partrederiet Tongala, c/o Wilh Wilhelmsen, Oslo.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgår till -14 Mkr. Det har belastats med 79 Mkr avseende reserveringar för förlustrisker i pågående produktion samt 103 Mkr avseende reservering för kundfordringsrisker.

Under 1977 färdigställdes bl. a. investeringar i blästrings- och målningsanläggning samt en verkstad för fordonsreparationer. Reparationskapaciteten ökades genom anskaffande av en flytdocka för fartyg på upp till 12 000 dwt. Dessutom färdigställdes en plåtslageriverkstad för reparationsverksamheten i närheten av varvets torrdocka. En utökad och moderniserad hälsovårdscentral togs i bruk under året.

Fartygsorder

Under 1977 har Salénrederierna tecknat order på två kylfartyg på vardera 14 800 dwt för produktion på Götaverken Öresundsvarvet. Dessutom har Öresundsvarvet erhållit beställning på tre roll on/roll off-fartyg på vardera 6 900 dwt från Oden Line i Skärhamn.

Personal

Antalet anställda vid varvet ökade från ca 2 400 år 1970 till maximalt 3 500 i oktober 1975. Sedan dess har antalet minskat och var vid utgången av 1977 3 251.

Intagningen till varvet, med undantag för den 3-åriga verkstadsskolan, upphörde vid årsskiftet 1975/76. Därefter har endast personal till nyckelbefattningar rekryterats externt.

Personalomsättningen har samtidigt kraftigt sjunkit under hela 1970-talet till 10 % 1977. Totalfrånvaron för kollektivanställda sjönk under 1977 till 20 % (1976 = 22 %). För tjänstemän och arbetsledare är omsättning och frånvaro mycket låg.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	407	447	473	650	690
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	72	70	-4	0	-14
Investeringar	13	74	41	32	23
Balansomslutning	808	1 143	1 445	1 419	1 772
Antal anställda på balansdagen	2 921	3 195	3 521	3 404	3 251

Eriksbergs Mek. Verkstads AB

Den nuvarande verksamheten vid Eriksberg skall, enligt ett riksdagsbeslut 1976, läggas ned varvid personalen överförs till AB Götaverken. Nedläggningen skall vara slutförd under 1979.

Leveranser

1977 års leveranser från Eriksberg omfattade sex fartyg på sammanlagt 366 100 dwt:

- M/T INLAND (31 600 dwt produkttanker) till Partrederiet för M/T INLAND, Göteborg (Broströms Rederi AB och Rederi AB Ejdern).
- M/T SOLOGNE (135 500 dwt) till Société Française des Transports Maritimes S A, Paris.

- M/S THULELAND (31 900 dwt isförstärkt bulkfartyg) till Broströms Rederi AB, Göteborg.
- M/T BROLAND (31 600 dwt produkttanker) till Direct Transport London Ltd, London.
- M/T ERIKA (135 500 dwt) till Compagnie Maritime des Chargeurs Réunis, Paris.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgår till –98 Mkr. Det har belastats med reserveringar för kundfordringsrisker med 109 Mkr. Dessutom har resultatet påverkats positivt med 12 Mkr av en upplösning av tidigare reserveringar avseende pågående produktion.

Riksdagen har i enlighet med regeringens proposition 1976/77: 139 beslutat att täcka Eriksbergs förluster m. m. under åren 1976–1979 med ett engångsbelopp på 859 Mkr. I detta belopp ingick ej eventuella valutaförluster, förlustrisker avseende bolagets lämnade fartygskrediter eller omförhandlingar av ineliggande orderstock. Kostnaden för avveckling av Eriksberg har blivit större än vad som beräknades främst beroende på ökade valuta- och kundförluster.

Fartygsförsäljning

Ett tankfartyg på 136 000 dwt, färdigställt 1975, men på grund av beställarens insolvens ej levererat, har sålts. Köpare är ett amerikanskt företag och fartyget kommer att levereras under våren 1978.

Sammanläggning

Det i december 1975 tecknade ramavtalet mellan staten och Saléninvest AB förutsatte en sammanläggning av Eriksbergs Mek. Verkstads AB med AB Götaverken och ett upphörande av nybyggnadsverksamheten vid Eriksberg. Avtalet godkändes av riksdagen i juni 1976. Under hela 1977 har ett intensivt arbete pågått med att lösa de problem som den omfattande personalomflyttningen medför. Överföringar till olika Götaverkenenheter har kunnat ske så att den enskildes berättigade krav i regel tillgodosetts. Vid årsskiftet 1975/76 hade bolaget ca 4 750 anställda. Motsvarande siffra vid utgången av 1977 var 2 230. Under åren 1976 och 1977 har alltså antalet anställda reducerats med drygt 2 500, varav 1 248 överförts till olika enheter inom koncernen och 154 förtidspensionerats. Av 36 personer, som blivit uppsagda har 29 slutat under 1977. I övrigt har personalminskningen skett genom naturlig avgång.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973 ¹	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	1 132	955	996	734	623
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	0	–73	–183	–206	–98
Balansomslutning	2 055	2 599	3 301	3 174	3 376
Investeringar	63	124	43	28	79 ²
Antalet anställda på balansdagen	5 586	5 536	4 748	3 870	2 230

¹ avser perioden 1972-10-01–1973-12-31

² varav investeringar i skepp 77 Mkr

Trots de störningar, som sammanläggningen av naturliga skäl medfört, har det planerade produktionsprogrammet kunnat genomföras.

Efter utdockingningen i början av mars 1978 av en turbintanker på ca 400 000 dwt påbörjas det sista fartygsbygget vid Eriksberg. Det blir en produkttanker om ca 31 600 dwt som byggs för egen räkning. Fartyget planeras vara färdigt i början av 1979.

Uddevallavarvet AB

Produktprogram och leveranser

Uddevallavarvet AB har nu i stort sett fullbordat sitt investeringsprogram i vilket bl. a. ingår en nybyggnadsdocka med en maximal kapacitet på 800 000 dwt. Varvet har dessutom två fartygsbäddar med kapacitet för att bygga fartyg på upp till 250 000 respektive 130 000 dwt. Det aktuella produktprogrammet omfattar bl. a. tankfartyg, OBO-fartyg, bulkfartyg och styckegods-fartyg samt stora fartygsmotorer och hjälpmotorer. Storleken varierar från styckegods-fartyg på 18 000 dwt upp till grundgående tankers på 490 000 dwt.

Leveranserna under 1977 omfattade fyra fartyg på sammanlagt 498 849 dwt:

- M/T HERVANG (126 999 dwt) till Vaboens rederier, Kristiansand.
- M/S POLYCRUSADER (118 500 dwt) till Einar Rasmussen, Kristiansand.
- M/T GEORGIA (125 000 dwt) till A/S Gerrards Rederi, Kristiansand.
- M/T CURRO (128 350 dwt) till Jörgen P Jensen Rederi A/S, Arendal.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgår till –354 Mkr. Det har belastats med reserveringar avseende förlustrisker i pågående produktion, 106 Mkr, och kundfordringar, 308 Mkr.

Investeringar

Under 1977 genomfördes investeringar för 93 Mkr vilka huvudsakligen innebar ett fullföljande av tidigare fattade investeringsbeslut. Plåtverkstäderna, nybyggnadsdockan och bockkranen som till stor del var färdigställda vid utgången av 1976 togs i bruk i början av 1977. Senare under året var även lokaler färdigställda för hälsovård, skyddsavdelning och personalutrymmen. Arbetena på utrustningskajen som var under uppförande under året kommer att avslutas i början av 1978.

De totala kostnaderna för Projekt 73 som pågått under åren 1974–1978 uppgår till ca 630 Mkr. Därav har t. o. m. 1977 528 Mkr aktiverats och 5 Mkr utgörande omkostnader i samband med projektet resultatförts. Samtliga räntekostnader under byggnadstiden, ca 92 Mkr, har likaledes redovisats som kostnad under respektive år.

Fartygsorder

Uddevallavarvet erhöll under året beställning på två motortankfartyg om vardera ca 128 000 dwt. Dessutom pågick vid årets slut långt framskrid-

na förhandlingar med en beställare om leverans av tre motortankfartyg om vardera ca 80 000 dwt. Dessa order bekräftades i januari 1978.

Under 1977 har på grund av beställarens ekonomiska svårigheter ett kontrakt på ett bulklastfartyg om 118 000 dwt bedömts ej kunna fullföljas. Produktionen har därför omlagts att gälla en OBO-carrier om 55 000 dwt för leverans 1979 för vilken ett nytt kontrakt förutses kunna tecknas.

Personal

Antalet anställda minskade under året med ca 80. Uddevallavarvet har vid årsskiftet 1977/78 130 fler anställda än vad som angavs i den varvsproposition som riksdagen fastställde 1977.

Personalomsättningen och frånvaron var i stort sett oförändrad jämfört med 1976.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	405	566	410	833	517
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	53	87	11	22	-354
Balansomslutning	1 531	1 852	2 091	2 668	2 347
Investeringar	16	105	192	225 ¹	93 ¹
Antalet anställda på balansdagen	3 273	3 391	3 473	3 401	3 316

¹ varav investeringar i skepp 20 respektive 30 Mkr

Götaverken Cityvarvet

Götaverken Cityvarvet var t. o. m. 1977 en resultatenhet inom AB Götaverken men har per 1978-01-01 ombildats till ett aktiebolag och blivit dotterbolag till Svenska Varv AB.

Produktprogram och leveranser

Götaverken Cityvarvet är norra Europas största och modernaste reparationsvarv med fyra flytdockor, en torrdocka och välutrustade verkstäder. Den största flytdockan kan docka fartyg på upp till 200 000 dwt. Produktprogrammet omfattar klassning, fartygsreparationer och ombyggnader samt servicearbeten ombord i fartyg och tillverkning av diverse komponenter och verkstadsprodukter.

Under 1977 har Götaverken Cityvarvet levererat bl. a. M/S DORRIT CLAUSEN som byggts om till s. k. live-stock carrier för transport av levande djur. Dessutom har under året två större arbeten påbörjats varav det ena avser ombyggnad av ett fartyg till en s. k. kemikalietanker och det andra avser nybyggnad av en flytande bostadsplattform för offshore-industrin.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till -110 Mkr. Det har belastats med reservationer för förlustrisker i pågående produktion med 13 Mkr och i kundfordringar med 10 Mkr.

En av de främsta orsakerna till årets förlust var den dåliga reparations-

marknaden med en prisnivå som låg avsevärt under Götaverken Cityvarvets självkostnad. Andra orsaker var att beläggningen var klart lägre än föregående år och att produktiviteten var låg. Orderstocken under 1977 motsvarade i genomsnitt endast några veckors beläggning.

Investeringar

De stora investeringarna i samband med ombyggnaden av Götaverken Cityvarvet till ett modern reparationsvarv avslutades 1976 då den nya anläggningen togs i bruk i sin helhet. Totalt investerades cirka 350 Mkr under perioden 1973–1976.

Under 1977 uppgick investeringarna till 6 Mkr och omfattade normala och löpande ersättningsinvesteringar i maskiner och utrustning.

Reparationsmarknaden

Reparationsmarknaden har varit dålig under 1977. Detta beror på att den fortsatt svaga sjöfartskonjunkturen – med frakter som på sin höjd inte medgivit mer än driftskostnadstäckning – har medfört en kraftig minskning av redarnas förmåga och vilja att reparera och underhålla sitt tonnage i normal omfattning.

När sjöfartsmarknaden återhämtar sig kommer en normalisering av reparationsmarknaden att inträffa samtidigt som det under flera år uppdämda reparationsbehovet utlöses. Detta latent behov avser såväl seglande fartyg som upplagda.

De främsta konkurrenterna för de svenska reparationsvarven finns i Nordeuropa beroende på att reparationsverksamheten till stor del är geografiskt avskärmad. Under 1977 har konkurrensförmågan förbättrats gentemot de ledande konkurrenterna i Nederländerna, Västtyskland och Belgien men prisnivån låg fortfarande avsevärt under Cityvarvets självkostnad.

Rationaliseringar och breddning av verksamheten

Under 1977 påbörjades ett omfattande rationaliseringsprogram för att höja produktiviteten inom Götaverken Cityvarvet. Programmet beräknas komma att ge väsentliga positiva resultateffekter på två till tre års sikt.

Götaverken Cityvarvet intensifierade under 1977 sina ansträngningar för att bredda sin verksamhet med en ökad legoproduktion och resereparationsverksamhet. Bemanningen på marknadssidan förstärktes under året vilket ökade möjligheterna att aktivera marknadsbearbetningen.

Framtidsutsikter

Mot bakgrund av att den dåliga sjöfartsmarknaden torde komma att bestå under 1978 finns det mycket små utsikter till mera väsentliga förbättringar av reparationsmarknaden under 1978. Resultatprognosen indikerar därför fortsatta stora förluster under 1978.

1973--1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	183	286	355	361	347
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader ¹	7	23	-2	-69	-110
Investeringar	70	80	116	65	6
Balansomslutning ¹	-	-	-	572	530
Antal anställda på balansdagen	2 379	2 560	2 613	2 495	2 505

¹ Balansomslutning kan endast redovisas fr. o. m. 1976 eftersom affärsredovisningen tidigare var gemensam för enheterna inom AB Götaverken. Angivna värden för rörelseresultatet före 1976 är uppskattade.

Karlskronavarvet AB

Produktprogram och verksamhet

Karlskronavarvet, som grundades 1679 för att bygga och reparera örlogsfartyg åt främst den svenska marinen, har på senare tid även börjat bearbeta den civila fartygsmarknaden. I det aktuella produktprogrammet ingår örlogsfartyg bl. a. patrullbåtar, ubåtar och minfartyg samt fartyg i aluminium och glasfiberarmerad plast. Vidare utför varvet ombyggnads-, reparations- och moderniseringsarbeten på i första hand marinens fartyg. Företaget tillverkar också stålkonstruktioner samt bedriver viss entreprenadverksamhet och maskinbearbetning åt annan industri.

Årets resultat

1977 års resultat före finansiella intäkter och kostnader uppgick till -10 Mkr. Resultatförsämringen jämfört med 1976 är hänförlig till Hvilans Mekaniska Verkstads AB samt till avvecklingskostnader i samband med överlåtelsen av Hvilans till ASEA.

Ändrad verksamhetsinriktning

På grund av den allmänna varvssituationen minskade under året Karlskronavarvets produktion av fartygssektioner och i vissa fall roder till storvarven. Den besvärliga situationen kunde dock lösas genom utbildningsinsatser och genom överföring av plåtslagare och svetsare främst till utrustningssidan. Nedgången i sektionstillverkningen bedöms fortsätta också kommande år, varför stora ansträngningar gjorts för att finna annan lämplig produktion. Dessa insatser resulterade under hösten i att kontrakt kunde tecknas med ett svenskt partrederi om tillverkning av två roll on/roll off-fartyg på vardera 3 400 dwt.

Marinens planer på beställningar av en serie minjaktsfartyg har efter ett regeringsbesked skjutits på framtiden. Orsaken var marinens penningbrist. Detta har allvarligt påverkat varvets långsiktiga planering, eftersom omkring 250 man skulle ha engagerats i tillverkningen av dessa fartyg under sex år. Vidare har uppskovet drabbat den utveckling mot större fartyg i glasfiberarmerad plast som bedrivits vid varvet sedan 1970-talets början. För att tillvarata kunnandet och det försprång som varvet fortfarande har inom plastfartygsområdet har andra, närliggande projekt påbörjats. Samarbete sker med bl. a. kustbevakningen och fiskeriorganisationer. Tillsam-

mans med kustbevakningen har varvet utvecklat ett speciellt kustbevakningssystem som också presenterats på exportmarknaden.

Under året har kontrakt tecknats med Försvarets Materielverk om ett tredje minfartyg som skall ersätta HMS ÄLVSNABBEN som långresefartyg. Det nya fartyget skall levereras 1981 och ger en viss grundbeläggning på plåt- och svetsavdelningarna under de närmaste åren.

Framtidsutsikter

För framtiden kan konstateras att den nedgång som skett inom den marina produktionen med största säkerhet kommer att fortsätta. Det gäller såväl nybyggnation som underhåll.

Detta innebär att Karlskronavarvet måste fortsätta att ytterligare intensifiera utvecklingsarbetet avseende både nya fartyg och nya alternativa produkter. Ansträngningarna på exportmarknaden måste ökas. Det kan i detta sammanhang noteras att projektarbete bedrivs tillsammans med andra företag såväl när det gäller flytande gaskraftverk som vindkraftanläggningar.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975 ¹	1976 ¹	1977 ¹
Fakturerad försäljning	105	136	226	318	236
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	10	14	15	13	-10
Investeringar	4	12	23	28	22
Balansomslutning	274	280	441	505	594
Antal anställda på balansdagen	1 572	1 636	2 237	2 225	2 051

¹ inkl Hvilans Mekaniska Verkstads AB

Götaverken Finnboda AB

Produktprogram och leveranser

Götaverken Finnboda är ett av de största reparationsvarven i Östersjön med fem flytdockor och tre torrdockor. Varvet kan docka fartyg på upp till 35 000 dwt. Produktprogrammet omfattar huvudsakligen reparationer och ombyggnader av fartyg. Det kompletteras dock med tillverkning av stål-ponton, mindre flytetyg, fartygssektioner och tunga stålkonstruktioner samt legoarbeten.

Leveranserna under 1977 på sammanlagt 68 000 dwt omfattade

- M/T NORDIC AURORA på 32 000 dwt till Nordic Aurora Shipping Ltd, London, som är ett dotterbolag till Rederi AB Zenit.
- M/T NORDIC BREEZE på 32 000 dwt till Nordic Breeze Shipping Ltd, London, som är ett dotterbolag till Rederi AB Zenit.
- stålpontonen NILS ARNE på 4 000 dwt till Arne Avelin Bogserbåts AB, Stockholm.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till -25 Mkr. Det belastas med reservering för förluster i pågående produktion uppgående till 31 Mkr.

Under 1977 genomfördes investeringar för 1 Mkr vilka avsåg ersättningar av förbrukad materiel. Dessutom påbörjades ett rationaliseringsprogram för att höja effektiviteten i administrationen och produktionen. Detta program torde ge resultat redan 1978.

Marknaden

Under 1977 har den svaga reparationsmarknaden medfört att Götaverken Finnboda AB:s produktionsvolym inte kunnat beläggas i erforderlig utsträckning. Underbeläggningen har endast delvis kunnat kompenseras genom ökad pontontillverkning.

Industriproduktionen har varit låg under 1977 och inga större arbeten har utförts. Under sista kvartalet har dock antalet förfrågningar på stålkonstruktioner ökat.

Efterfrågan på pontoner har under 1977 ökat men flera intressenter torde avvakta tills frågan om statligt redarstöd vid beställning av pontoner på svenska varvsföretag är avgjord. Under året har två pontoner byggts varav en levererats. Den andra levereras under första kvartalet 1978.

Produktutveckling

Ett omfattande arbete har under 1977 bedrivits för att utveckla en marin miljövårdsanläggning. Anläggningen kan användas för sanering av olje- och kemikalieutsläpp, brandbekämpning samt mottagning och separering av förorenat ballastvatten. Bidrag har sökts för att bygga en sådan anläggning.

Framtidsutsikter

Under 1978 förväntas reparationsmarknaden förbli oförändrat dålig medan pontonmarknaden beräknas bli något bättre främst under senare delen av året. Arbetet med miljövårdsanläggningen fortsätter och det torde finnas vissa möjligheter att sälja en anläggning under 1978. Den svaga reparationsmarknaden medför att Götaverken Finnboda även 1978 med all sannolikhet kommer att uppvisa ett negativt resultat.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	117	40	43	111	201
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	-4	-5	-23	-117	-25
Investeringar	7	11	3	10	1
Balansomslutning	134	146	210	200	259
Antal anställda på balansdagen	588	668	714	662	554

Götaverken Sölvesborg AB

Produktprogram och leveranser

Götaverken Sölvesborg AB är koncernens minsta nybyggnadsvarv och bygger specialfartyg såväl som konventionella handelsfartyg på upp till ca 8 000 dwt. Varvet utför också fartygsreparationer, klassningsarbeten och

ombyggnader av fartyg upp till ca 10 000 dwt. Produktprogrammet upptar vidare industri- och servicearbeten.

Fartygsleveranserna under 1977 omfattade

- M/S HANÖSUND (passagerarfärja) till Sölvesborgs kommun.
- M/S WHITE SEA (5 540 dwt torrlastfartyg) till svenskt partrederi.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till -14 Mkr. Det har belastats med 11 Mkr avseende förlustreserveringar för pågående produktion och vidare med 9 Mkr avseende reservering för kundfordringsrisker på grund av uteblivet statligt avskrivningslån för det torrlastfartyg som levererades under 1977.

Kostnadsnivån bedömes idag vara jämförbar med flertalet övriga svenska medelstora varv. I jämförelse med västeuropeiska varv är dock kostnadsnivån ca 15% för hög. Under 1978 kommer åtgärder att genomföras med målet att uppnå en marknadsanpassad kostnadsnivå och därmed konkurrenskraft. Götaverken Sölvesborg AB genomförde under 1977 investeringar för 0,3 Mkr som i huvudsak var ersättningsinvesteringar.

Verksamhetsinriktning

Den under 1976 dominerande tillverkningen av fartygssektioner åt Götaverken Arendal avslutades under 1977 och Götaverken Sölvesborg inriktade sin verksamhet på fartygsnybyggnad. Denna omfattar för närvarande en serie av fem torrlastfartyg. Två av dessa var enligt ursprungligt beslut planerade att byggas för egen räkning men de kunde senare säljas förutsatt att statligt stöd erhöles till en grupp svenska partredare. Det första fartyget levererades under 1977 trots att sådant stöd inte erhöles. Även för det andra fartyget, levererat 1978, har stöd uteblivit.

Den svaga marknadssituationen på rearent- och industrisidan har gjort att dessa produktgrupper under året endast motsvarat ca tre procent av den totala verksamhetsvolymen.

1973-1977 i sammandrag (Mkr)	1973 ¹	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	30	42	49	37	37
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	0	2	5	-7	-14
Investeringar	2	4	5	2	0
Balansomslutning	28	47	38	35	88
Antal anställda på balansdagen	328	366	349	330	317

¹ Bolaget arrenderades 1972-1973 av Götaverken Finnboda AB

Rederi AB Zenit

Verksamhet

Rederi AB Zenits huvudsakliga uppgift har varit att delta som partredare i fartyg byggda vid koncernens nybyggnadsvarv samt att äga aktier och andelar i rederibolag som innehar sådana fartyg. Med anledning av den

rådande dåliga sjöfartskonjunkturen har bolaget därutöver övertagit och organiserat driften av fartyg som helt eller delvis kommit att tillhöra Svenska Varvkoncernen på grund av att beställare hävt kontrakt eller icke infriat kreditåtaganden. Bolaget har ej bedrivit någon befraktningsverksamhet i egen regi. För sin verksamhet har bolaget under året tillförts en egen mindre organisation som utövar styr- och kontrollfunktioner.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till -67 Mkr. Häri ingår reservering för förlustrisker i kundfordringar med 47 Mkr varav 36 Mkr utgörs av fordringar avseende lån för kapital- och driftskostnader. Av resterande 20 Mkr avser 13 Mkr nedskrivning av aktier och andelar.

Fraktmarknaden för produkttankfartyg har under 1977 allmänt sett varit bättre än för annat tanktonnage. Fraktmarknaden för OBO-fartyg har under 1977 varit otillfredsställande.

Zenit-koncernen består av följande helägda och delägda bolag per 1977-12-31.

Helägda rörelsedrivande dotterbolag

- Nordic Aurora Shipping Ltd., London äger M/S NORDIC AURORA, ett produkttankfartyg på 32 000 dwt. Fartyget övertogs den 19 januari 1977.
- Nordic Breeze Shipping Ltd., London, äger M/S NORDIC BREEZE ett produkttankfartyg på 32 000 dwt. Fartyget övertogs den 19 oktober 1977.
- Nordic Sky Shipping Ltd., London, äger M/S NORDIC SKY ett OBO-fartyg på 124 000 dwt. Fartyget övertogs den 3 juni 1977 efter att ha arresterats och inropats på efterföljande exekutiv auktion. Övertagandet gjordes för att skydda Götaverken Öresundsvarvet AB:s fordran på redieriet, ett Diamantis Lemos Ltd., London, närstående bolag. Bemannning av ovannämnda brittiska fartyg handhas av välkända brittiska managementföretag.

Delägda rörelsedrivande bolag

- Aktieandelen i Team-Ship holding Co Ltd., Guernsey har under året genom förvärv - i samband med rekonstruktion av ägarstrukturen - ökats från 26 % till ca 48 %. Den under året rådande fraktmarknaden har medfört att Rederi AB Zenit liksom övriga delägare i Team-Ship-gruppen fått täcka uppkommet likviditetsunderskott under 1977. Bolaget har också åtagit sig att under 1978 lämna likviditetslån till Team-Ship-gruppen. Värdet av aktierna i och fordringarna på Team-Ship Holding Co Ltd. har i detta bokslut nedskrivits till 0 kr.

Bolaget äger sex OBO-fartyg på vardera 105 000 dwt.

Nedanstående redovisning avser Rederi AB Zenit med dotterbolag.

1973-1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning ¹	8	17	2	3	21
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	7	15	1	2	-67
Investeringar i fartyg	-	-	-	-	262
Balansomslutning	23	17	41	62	293

¹ Innefattar försäljning av fartygsandelar, driftsoverskott från fartygsandelar samt fraktintäkter.

- Rederi AB Zenit äger 42,5% i A/S Sea Team. Oslo, som är befraktningsagent för Team-Ship-gruppen och Rederi AB Zenit.
- Det 40-procentiga intresset i A/S Havprins. Oslo, är oförändrat. Bolaget äger M/S HAVPRINS ett OBO-fartyg på 124 000 dwt. Driften av fartyget handhas av A/S Havtor. Rederi AB Zenit har åtagit sig att tills vidare lämna likviditetsstöd till A/S Havprins.
- Under året har Rederi AB Zenit via två norska kommanditbolag, K/S A/S Varvara-Viscaya & Co I samt K/S A/S Varvara-Viscaya & Co II inträtt som 40%-ig delägare i två OBO-fartyg på ca 104 000 dwt. M/S VARVARA och M/S VISCAYA. Dessa fartyg var tidigare helägda av Halfdan Ditlev-Simonsen-rederierna som oförändrat driver fartygen. På grund av ekonomiska problem för ägarna har det varit nödvändigt för Rederi AB Zenit att engagera sig i dessa fartyg för att skydda Göta-verken Öresundsvarvet AB:s fordringar. Rederi AB Zenit har åtagit sig att tills vidare lämna likviditetsstöd till de nya ägarbolagen.
Rederi AB Zenit har under 1977 även övertagit kostnadsansvaret för T/S SYSLA, vilket fartyg formellt ägs av Waage-rederierna. Om fartyget ej kan säljas under innevarande år är det sannolikt att Rederi AB Zenit kan komma att få medverka till en ägar-rekonstruktion.

Order på kylfartyg

Enligt principavtal av den 30 mars 1977 mellan staten, Saléninvest AB och AB Götaverken har Salénrederierna AB tillsammans med Rederi AB Zenit tecknat order på sex kylfartyg. Fartygen skall levereras från Göta-verken Arendal AB respektive Götaverken Öresundsvarvet AB under 1978–1980 och kommer att drivas av partredierier som skall ägas av Salénrederierna AB till 51% och av Rederi AB Zenit till 49%. Option föreligger för båda parter att fem år från respektive fartygs leveranstidpunkt överföra Rederi AB Zenits andelar i partredierierna till Salénrederierna AB.

Framtidsutsikter

Rederi AB Zenit har tillsammans med Team-Ship-gruppen och Halfdan Ditlev-Simonsen & Co bildat en samseglingspool för OBO-fartyg. Samarbetet trädde i kraft den 1 januari 1978 och omfattar f. n. 13 OBO-fartyg i storleksklassen 100 000–124 000 dwt. Marknadsutsikterna för 1978 för denna typ av tonnage är dock osäkra men effekterna av samseglingen förväntas inverka positivt.

Fraktmarknaden för produkttankfartyg förbättrades ej som väntat under första kvartalet 1978. Marknadsutsikterna för helåret 1978 är svårbedömda. Förväntningarna på en förbättring kvarstår dock.

Koncernens övriga rederi- och fartygsengagemang

De dotterbolag till Svenska Varv AB som – förutom Rederi AB Zenit – har rederi- och fartygsengagemang är Eriksbergs Mek. Verkstads AB, Götaverken Cityvarvet AB och Uddevallavarvet AB. Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB har samlat sina rederiengagemang i sitt dotterbolag Rederi AB Ejdern som per 1978-01-01 övertagits av Rederi AB Zenit. Fartygsinnehavet ingår därför i tabellen på sidan 28.

Tonnage direktägt eller delägt via bolag eller partrederier/intressentskap

Fartygstyp	Storlek dwt ca	Antal	Byggnadsår	Andel ca	Rederi AB Zenits andel i dwt ca
OBO-fartyg	105 000	6	1972-1974	48 %	301 000
OBO-fartyg	103 000	2	1973	40 %	82 000
OBO-fartyg	124 000	2	1975	40/100 %	174 000
OBO-fartyg ¹	124 000	2	1976	48 %	119 000
Produkttankfartyg ²	34 000	4	1974-1975	35 %	48 000
Produkttankfartyg	32 000	2	1977	100 %	64 000
Produkttankfartyg ²	32 000	1	1977	61 %	19 000

¹ Har tillförts efter årsskiftet. Till Team-Ship VII Ltd, som är dotterbolag till Team-Ship Holding Co Ltd, har levererats två OBO-fartyg på vardera ca 124 000 dwt från Götaverken Öresundsvarvet AB. Leveransen av dessa fartyg, M/S BRITANNIA TEAM och M/S GOTHIA TEAM, skedde den 6 februari 1978 respektive den 8 mars 1978. I samband därmed har Rederi AB Zenit träffat avtal om att befrakta fartygen under tre år.

² Har tillförts efter årsskiftet. Rederi AB Zenit har per 1978-01-01 förvärvat aktierna i Rederi AB Ejdern från Eriksbergs Mek. Verkstads AB. Rederi AB Ejdern äger, via norska intressentskap, 35 % i fyra produkttankfartyg på ca 34 000 dwt. Resterande 65 % ägs av Ole Schröder-bolagen som också driver fartygen. Rederi AB Ejdern äger vidare ca 61 % i ett produkttankfartyg på ca 32 000 dwt vilket drivs i partrederi med Broströms Rederi AB, som är huvudredare.

Götaverken Cityvarvet AB har efter årsskiftet, via ett för ändamålet särskilt bildat norskt dotterbolag, övertagit dykservicefartyget T/S SAMSON DIVER. Övertagandet har skett för att skydda en i samband med ombyggnad uppkommen fordran. Fartyget är på 13 000 registerton och drivs i samarbete med ett amerikanskt bolag av ett norskt rederi under norsk flagg.

Uddevallavarvet AB äger via norska partrederier 12,5 % respektive 25 % av ett turbintankfartyg på ca 232 300 dwt och ett bulklastfartyg på ca 118 000 dwt som levererats 1976 respektive 1977. Varvet har även ett ägarintresse på 40 % i det norska rederiet Jörgen P. Jensen Rederi A/S, Arendal. Detta rederi äger fyra motortankfartyg på ca 128 000 dwt vardera samt, via partrederi, 5 % av ett motortankfartyg på ca 127 000 dwt. Dessutom äger Uddevallavarvet via ett svenskt partrederi 25 % av ett motortankfartyg på 490 000 dwt som skall levereras under 1978. Genom två norska partrederier äger vidare varvet 35 % respektive 40 % i två motortankfartyg på ca 128 000 dwt som också skall levereras under 1978.

Uddevallavarvet AB:s fartygsengagemang

Fartygstyp	Storlek dwt ca	Antal	Byggnadsår	Andel ca	Uddevalla- varvets andel i dwt ca
Turbintankfartyg	232 000	1	1976	12,5 %	29 000
Bulklastfartyg	118 000	1	1977	25 %	30 000
Motortankfartyg	128 000	4	1975-1977	40 %	205 000
Motortankfartyg	127 000	1	1977	2 %	2 500
Turbintankfartyg ¹	490 000	1	1978	25 %	123 000
Motortankfartyg ¹	128 000	2	1978	35/40 %	96 000

¹ Levereras under 1978

Calor-Celsius AB

Produktprogram och leveranser

Calor-Celsius är ett av de största installationsföretagen i Europa med dotterbolag i Finland, Norge och Västtyskland. Tyngdpunkten ligger på rör- och elinstallationer i bostäder, sjukhus och industrier. I Sverige har företaget 58 filialkontor samt tre verkstäder för förtillverkning av framför allt rörkomponenter. Calor-Celsius marknadsför också sprinklersystem för brandskydd. Genom dotterbolaget Celsius Vent AB säljs och installeras ett avgasutsugningssystem för bil- och svetsavgaser och dotterbolaget AB Centralsug säljer och installerar automatiska sopsugsystem i samtliga världsdelar.

Bland under året pågående installationsarbeten kan nämnas:

- Bostadsområde i Kista, Stockholm. 2 465 lägenheter för Platzter Bygg AB (rör).
- Saléns huvudkontor i Stockholm för byggnadsfirma Ohlsson & Skarne AB (rör+el).
- Kärnkraftverket Olkiluoto i Finland för Asea-Atom AB (rör).
- Hotellbyggnad i Leningrad för AB Skånska Cementgjuteriet (rör).
- Kartongfabrik i Skoghäll för Uddeholms AB (rör).
- Lampfabrik i Kalmar för AB Luma (el).
- Bostadsområde i Caracas, Venezuela för lokal beställare (sopsugsystem).

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till 9 Mkr. Årets resultat blev lägre än de två föregående åren vilket berodde på ökade kostnader och en minskning av produktionsvolymen med 5%.

Det avtagande bostadsbyggandet och de vikande industriinvesteringarna i Sverige medförde under 1977 en minskning av orderingången med ca 18%. En viss kompensation för den vikande hemmamarknaden kunde dock uppnås på exportmarknaderna där omsättningen under 1977 uppgick till 115 Mkr.

Under året har aktiekapitalet ökats från 8,5 Mkr till 25 Mkr genom en fondemission på 5 Mkr och en nyemission på 11,5 Mkr.

Framtidsutsikter

För 1978 förutses, beroende på utvecklingen av bostadsbyggande och industriinvesteringar i Sverige, en ytterligare minskning av verksamhetsvolymen på den svenska marknaden. Genom omfattande exportansträngningar är dock avsikten att under året ytterligare öka volymen på den utländska verksamheten.

Nedanstående redovisning avser Calor-Celsius AB med dotterbolag.

1973-1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	438	550	598	639	662
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	9	16	22	25	9
Investeringar	3	3	9	7	15
Balansomslutning	206	223	254	310	332
Antal anställda på balansdagen	2 950	3 100	3 125	3 092	2 984

Götaverken Ångteknik AB

Produktprogram och leveranser

Götaverken Ångteknik är den dominerande leverantören av återvinningsanläggningar för cellulosaindustrin i Sverige och Brasilien. Produktprogrammet omfattar tillverkning och montage av återvinningsanläggningar för cellulosaindustrin, kraftverkspannor, industriångpannor och marinpannor. Företaget utför även tungt industrimontage samt tillverkning och montage av komponenter inom energi- och petrokemiområdena.

Under 1977 levererades bl. a.:

- ett sodahuspaket till Stora Kopparbergs Bergslags AB, Skutskärsverken,
- en sodapanneanläggning till Kymi Kymmene OY, Finland.
- en sodapanna till Klabin do Paraná de Celulose S A, Brasilien,
- en sodapanna till Seshasayee Paper and Boards Ltd, Indien,
- en MgO-panneanläggning till Hunsfos Fabrikker, Norge.

Årets resultat

1977 års resultat, 6 Mkr, har kunnat uppnås genom betydande besparingsåtgärder. Orderingången blev under året mindre än väntad då endast ett fåtal cellulosaföretag gjort några större investeringar i den rådande lågkonjunkturen. Trots detta har Götaverken Ångteknik kunnat upprätthålla sysselsättningen på en tillfredsställande nivå genom en minskad användning av underleverantörer och en ökad användning av egna anställda i montageverksamheten.

Investeringar

Götaverken Ångteknik har under de senaste åren expanderat kraftigt och investerat i moderna verkstäder i Göteborg och Gävle. Under 1977 har det därför endast genomförts investeringar för 2,6 Mkr vilka har avsett ersättning eller kompletteringar av den maskinella utrustningen.

1973 - 1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	73	133	160	261	378
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	-1	9	5	6	6
Investeringar	8	32	13	0	3
Balansomslutning	74	158	361	374	247
Antal anställda på balansdagen	530	827	989	904	913

Brasilien-verksamheten

Verksamheten i Brasilien har under 1977 koncentrerats på att slutföra tidigare tagna order. Pannmarknaden har under året varit påverkad av den svaga konjunkturen. Under 1978 flyttas successivt verksamheten över till det nybildade delägda tillverkningsbolaget Götaverken Industria e Comercio Ltda vars anläggningar kommer att vara helt klara under hösten 1978. Det helägda dotterbolaget Götaverken Ångteknik do Brasil kommer sedan att fungera som ett holdingbolag.

Framtidsutsikter

Det är svårt att göra tillförlitliga marknadsprognoser och därigenom resultatprognoser på grund av den osäkerhet som råder vad gäller konjunkturutvecklingen för cellulosaindustrin och utbyggnader inom energiområdet.

För att på sikt minska beroendet av cellulosaindustrin har Götaverken Ångteknik under 1977 genomfört satsningar på att bredda verksamheten vilket har givit positivt resultat främst inom energi- och petrokemiområdet. Detta kommer även att ske under 1978 parallellt med satsningar på produktutveckling.

Götaverken Motor

Götaverken Motor var till och med 1977 en resultatenhet inom AB Götaverken, men har per 1978-01-01 ombildats till ett aktiebolag och blivit dotterbolag till Svenska Varv AB. Götaverken Motor och Eriksbergs Maskinverkstad har under året samordnats.

Produktprogram och leveranser

Götaverken Motor är en av världens största tillverkare av marina dieselmotorer. Verkstäderna har en kapacitet på 375 000 kW per år. Produktprogrammet omfattar främst dieselmotorer, reservdelar till dessa samt teknisk service till fartyg i drift. Fartygsmotorerna som byggs på licens från Burmeister & Wain är främst avsedda för Götaverken Arendal och Götaverken Öresundsvarvet, men även extern försäljning eftersträvas. Jämsides med motortillverkningen svarar företaget för underleveranser till svensk industri i form av maskinbearbetning samt montage- och underhållsarbeten.

Under 1977 levererades 12 huvudmaskinerier av Burmeister & Wains K90- och K67-typ. De 12 dieselmotorerna hade en total effekt av 86 000 kW (252 700 EKH). Vidare har företaget sålt reservdelar och teknisk service för drygt 70 Mkr. Underleveranser till andra svenska industriföretag omfattade 50 000 timmar.

Under 1977 har påbörjats ett samarbete mellan skandinaviska motortillverkare. Syftet är att genom koncentrerad tillverkning av vissa produkter bl. a. öka serielängderna och minska framtida investeringar. Detta bör på sikt leda till klart sänkta kostnader.

Årets resultat

Resultatet före finansiella intäkter och kostnader uppgick till 15 Mkr. Jämfört med föregående år har resultatet förbättrats främst beroende på att reservdelsförsäljningen och den tekniska servicen ökat under andra halvåret. Resultatnivån påverkas dock negativt av principförändring av vissa skuldvärderingar med 10 Mkr.

Investeringar

Under åren 1973–76 har mer än 85 Mkr investerats i Götaverken Motors anläggningar. Resurserna omfattar bearbetningsmaskiner, montagehall, svetsverkstad samt värmebehandlingsverkstad.

Marknaden

Då huvuddelen av Götaverken Motors produktion avser huvudmotorer till nybyggnadsvarven blir företagets marknadssituation en spegling av varvens. För reservdelsmarknaden var utvecklingen under 1976 och första halvåret 1977 ogynnsam. Andra halvåret visade en klar förbättring som väntas bestå under 1978. Agentnätet har utökats under 1977 och representationen har förstärkts bl. a. i Japan, Grekland, Singapore och Norge. För fartyg med motorer av Götaverkens egen konstruktion vilka inte längre tillverkas marknadsförs nu även färdiga paketlösningar för att effektivisera driften av huvudmotorer. Från och med slutet av 1977 har Götaverken Motor också övertagit det sortiment reservdelar som Eriksberg tidigare marknadsförde.

Breddning av verksamheten

Götaverken Motor har under året gjort stora ansträngningar på produktutvecklingsområdet för att kunna balansera beroendet av varvs- och sjöfartskonjunkturerna. Arbetet har bedrivits såväl genom utveckling av egna produktidéer som genom anskaffande av patent- och licensrättigheter. Marknadsföring har påbörjats av värmeväxlare och hydraulbultar. Under 1978 följs detta upp med bl. a. verktygsmaskiner. Ett tiotal projekt av varierande storlek är under seriös utveckling.

1973–1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	153	212	273	286	270
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader ¹	14	16	20	3	15
Investeringar	13	21	26	16	3
Balansomslutning ¹	–	–	–	243	238
Antal anställda på balansdagen	862	950	943	941	999

¹ Balansomslutning kan endast redovisas fr. o. m. 1976 eftersom affärsredovisningen tidigare var gemensam för enheterna inom AB Götaverken. Angivna värden för rörelseresultatet före 1976 är uppskattade.

Götaverken Aluminium AB

Produktprogram och verksamhetsformer

Götaverken Aluminium med fabriker i Virserum och Robertsfors tillverkar fönster och dörrar i aluminium samt pressar, anodiserar och bearbetar aluminiumprofiler.

Under året har en omorganisation genomförts och en ny marknadsorienterad organisation med decentraliserat resultatansvar trimmats in. Den innebär att ansvaret för tillverkning och marknadsföring av aluminiumprodukter åvilar en resultatenhets. Bygg Aluminium, medan motsvarande ansvar för aluminiumprofiler, anodisering och manufaktur åvilar resultatenhets Profil Aluminium. Sedan omorganisationen genomförts ändrade vid årsskiftet 1977/78 Götaverken Byggaluminium AB firmanamn till Götaverken Aluminium AB.

Årets resultat

Resultatet 1977 uppgick till -0,2 Mkr. Ändrade principer för värdering av produkter i arbete och garantiskulder har påverkat resultatet negativt med 0,6 Mkr. Resultatet har även försämrats på grund av kostnader för intrimning av pressverket i Robertsfors samt förluster till följd av devalveringarna av den svenska kronan. Vidare har resultatet påverkats av kundförluster i slutet av året till följd av det dåliga konjunkturläget.

Under 1977 har genomförts investeringar för 6 Mkr avseende slutförande av investeringen i ett nytt pressverk i Robertsfors.

Marknaden

Efterfrågan var god i början av 1977 men blev svagare under andra halvåret. Utländska konkurrenter ökade sitt tryck på marknaden vilket pressade prisnivån och gjorde det svårt att kompensera uppgången av världsmarknadsnoteringen för aluminium och effekten av devalveringarna av den svenska kronan.

Profil Aluminium lyckades under sitt första egentliga verksamhetsår uppnå en marknadsandel i Sverige på 5% och 1 250 ton aluminiumprofiler levererades. Dessutom exporterades 300 ton profiler. Under året togs den nya anodiseringsanläggningen i produktion och en mindre bearbetningsavdelning för halvfabrikat upprättades.

Bygg Aluminium ökade sin andel av marknaden och ansträngningarna för att öka exportandelen gav tillfredsställande resultat. Under året utvecklades isolerade byggsystem i aluminium för fönster och fasadelement för att motsvara de nya krav som Statens Planverk ställer på täthet och isoleringsvärden.

Framtidsutsikter

Marknadsutvecklingen för aluminiumprofiler under 1978 bedöms bli svag vilket medför att pressverkets kapacitet inte helt kommer att kunna utnyttjas. Ökade marknadsföringsansträngningar kommer dock att genomföras för att öka kapacitetsutnyttjandet.

Efterfrågan på Bygg Aluminiums produkter beräknas öka under de närmaste åren. Nya bestämmelser från Statens Planverk rörande isolering av byggnadselement torde nämligen öka efterfrågan på vissa av Bygg Aluminiums produkter, t. ex. välisolerade fönster.

1973--1977 i sammandrag (Mkr)	1973	1974	1975	1976	1977
Fakturerad försäljning	14	18	18	18	39
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader	0,6	-0,7	-0,2	-0,1	-0,2
Investeringar	1	19	9	9	6
Balansomslutning ¹	10	36	18	40	50
Antal anställda på balansdagen	98	119	100	142	175

¹ Balansomslutningen för 1974 omfattar inköp av hyresfastighet till ett anskaffningsvärde av 18 Mkr som såldes 1975. Ökningen i balansomslutning 1976 beror på investering i pressverk och anodiseringsanläggning i Robertsfors.

Svenska Varv Utveckling AB

Svenska Varv Utveckling AB bildades under hösten 1977. Utvecklingsbolagets uppgift är att i samarbete med övriga bolag inom koncernen bedriva kommersiellt och tekniskt utvecklingsarbete avseende stora affärsprojekt inom för koncernen nya verksamhetsområden. Bolagets verksamhet skall ses som ett led i ansträngningarna att omorientera koncernen mot nya produktområden. För att tillföra bolaget ökat kunnande har till styrelsen knutits utomstående experter från en rad olika branscher.

Svenska Varv-koncernen samordnar via Utvecklingsbolaget de resursinsatser från övriga dotterbolag som erfordras för att genomföra större affärsutvecklingsprojekt. Utvecklingsbolaget stödjer också övriga dotterbolags försök att diversifiera sin verksamhet. Dotterbolagens utvecklingsarbete inom deras traditionella produktområden ligger dock utanför Utvecklingsbolagets verksamhetsområde.

I projektarbetet skall samarbetet mellan Utvecklingsbolaget och övriga dotterbolag successivt intensifieras i den takt som projekten framskrider. Vanligtvis är Utvecklingsbolaget huvudansvarigt för marknadsanalyserna och det inledande marknadsföringsarbetet medan något av de övriga dotterbolagen är huvudansvarigt för konstruktions- och offertarbetet.

Utvecklingsbolagets mål är att på sikt utveckla nya ekonomiskt bärkraftiga produkter och marknader, som kan bidra till en omorientering av koncernens verksamhet. Bolaget skall aktivt stödja övriga dotterbolags försök att uppnå erforderlig beläggning för sina verkstäder, konstruktionskontor m. m. Detta kan Utvecklingsbolaget bl. a. göra genom att söka och förmedla förslag till nya produkter.

Antalet anställda i Utvecklingsbolaget var i slutet av 1977 ca 25 personer och beräknas öka till ca 50 personer under 1978. Personalen består av tekniker, ekonomer och marknadsförare, som hämtats från övriga dotterbolag och som har erfarenheter och kunnande om Svenska Varvs tillverkande bolag och deras resurser.

Bolagets verksamhet kommer i ett första skede främst att finansieras genom anslag från moderbolaget samt genom vissa externa anslag.

För närvarande (våren 1978) arbetar Utvecklingsbolaget med ett tiotal projekt förutom de pråmbaserade petrokemiska anläggningarna och projekt med anknytning till dem. Ett stort antal nya idéer och uppslag har redan behandlats och i några fall lett till fortsatt utveckling inom något av de övriga dotterbolagen till Svenska Varv AB.

Ex. på pågående utvecklingsprojekt är:

- Petrokemiska pråmbaserade fabriker för framställning av ammoniak, urea och metanol m. m.
- Oljelagringsstationer till havs.
- Off-shoreplattformar m. fl. off-shorekomponenter.
- Flytande hamnar och hamntransportsystem.
- Ett antal projekt inom energiområdet rörande förnyelsebara energikällor, förbränning, lagring m. m.
- Projekt inom materialtransport- och materialåtervinningsområdet.

Koncernens finansieringsanalys (Mkr)

I varvsföretag är olika former av kapitalanskaffning och kapitalanvändning på ett helt annat sätt än i de flesta andra företag kopplade till varand-

ra. Detta förhållande speglas i denna finansieringsanalys, som därför fått ett annat utseende än vad som är brukligt.

Angivna värden är nettoförändringar. Positiva värden uttrycker en positiv likviditetspåverkan och vice versa.

	1977	
Kapitaltillskott vid koncernens bildande		
Kontanttillskott från svenska staten	+ 835,0	
Tillskott för förlusttäckning Eriksberg	+ 459,0	+ 1 294,0
Efterleveransfinansiering – externförsäljning		
Växelfordringar – fartyg	– 688,8	
Växelfordringar – övrigt	– 63,2	
Kundfordringar	– 102,3	
Refinansieringslån – fartyg	+ 596,5	
Refinansieringslån – övrigt	+ 104,0	– 153,8
Efterleveransfinansiering – egna fartyg och andelar		
Fartyg till eget rederi	– 368,4	
Refinansiering egna fartyg	+ 233,3	– 135,1
Finansiering av pågående produktion		
Produkter i arbete, lager samt förskott till leverantörer	– 128,3	
Förskott från beställare – fartyg	– 830,8	
Förskott från beställare – övrigt	– 175,6	
Lån för finansiering av fartygsproduktion	+ 13,5	
Lån för finansiering av övrig produktion	– 6,3	
Leverantörsskulder	+ 1,7	– 1 125,8
Investeringsfinansiering		
Investeringar	– 191,5	
Investeringslån	+ 78,3	– 113,2
Övrig externfinansiering		
Övriga lån	– 106,4	
Spärrar övrig upplåning	+ 12,4	
Övriga fordringar och skulder	+ 220,8	+ 126,8
Summa		– 107,1
Internfinansiering		
Justerat resultat ¹	+ 330,9	
Räntenetto	– 94,3	
Realiserade kursdifferenser	– 96,0	+ 140,6
Förändring i likvida medel		+ 33,5
Likvida medel vid periodens början ²		760,6
Likvida medel vid periodens slut ²		794,1

¹ Rörelseresultat före planerliga avskrivningar 462,1
Ej likviditetspåverkande poster i rörelsens kostnader – 164,9
Likviditetspåverkande extraordinära intäkter och kostnader 37,6
Skatt – 3,9

Justerat resultat 330,9

² Exklusive spärrade medel uppgående till 895,7 Mkr vid periodens början respektive 784,1 Mkr vid periodens slut. Ingående balanser är exklusive tillskottet vid koncernens bildande.

Koncernens resultaträkning (Mkr)

		1977
Fakturerad försäljning	not 1	+ 4 660,4
Övriga rörelseintäkter	not 2	+ 7,7
Rörelsens kostnader	not 3	- 4 206,0
Rörelseresultat före planenliga avskrivningar	not 1	+ 462,1
Planenliga avskrivningar	not 4	- 220,0
Rörelseresultat före reserveringar		+ 242,1
Förlustreservering pågående produktion	not 5	- 593,8
Reservering för kundfördringsrisker	not 6	- 915,1
Rörelseresultat före finansiella intäkter och kostnader		- 1 266,8
Finansiella intäkter och kostnader		
Ränteintäkter	not 7	+ 638,4
Räntekostnader	not 7	- 732,7
Kursdifferenser, netto	not 6	- 845,9
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader		- 2 207,0
Extraordinära intäkter och kostnader		
	not 8	
Intäkter		+ 43,0
Kostnader		- 78,4
Resultat före värdegaranti, bokslutsdispositioner och skatt		- 2 242,4
Statlig värdegaranti	not 5	+ 400,0
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		- 1 842,4
Bokslutsdispositioner	not 9	- 7,0
Resultat före skatt		- 1 849,4
Skatt		- 3,9
Periodens resultat		- 1 853,3

Koncernens balansräkning (Mkr)

Tillgångar		1977-12-31	Ingångs- balansräkning ¹
Omsättningstillgångar			
Kassa och bank	not 10	1 571.1	2 485.1
Egna obligationer	not 11	7.1	6.2
Växelfordringar	not 6, 12	580.5	892.7
Kundfordringar	not 6	485.0	450.1
Fordran på svenska staten	not 3	409.0	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	not 6	169.6	–
Övriga fordringar		322.4	866.2
Förskott till leverantörer		112.1	164.8
Material	not 5	295.5	338.7
Produkter i arbete	not 5	3 216.7	2 976.9
Förlustreservering för produkter i arbete	not 5	–752.1	–398.2
Statlig värdegaranti	not 5	+357.2	–
Summa omsättningstillgångar		6 774,1	7 782,5
Sveriges Riksbank, spärrkonto		0,5	6,6
Anläggningstillgångar			
Långfristiga fordringar samt aktier och andelar			
Växelfordringar	not 6, 12	4 017.1	3 703.2
Övriga fordringar	not 6	51.6	137.0
Förskott till leverantörer		7.8	23.4
Aktier och andelar	not 22	3.4	13.2
Goodwill	not 13	5.3	12.7
Patent och aktiverade utvecklings- kostnader	not 14	0.8	4.5
Summa långfristiga fordringar, aktier och andelar		4 086.0	3 894.0
Statlig värdegaranti	not 5	15,3	–
Anläggningar			
	not 4		
Ofullbordade anläggningar		28,2	444,5
Maskiner och inventarier	928.2	676.6	
Skepp och andelar i skepp		435,3	85,9
Byggnader		933,1	797,8
Tomter och markanläggningar		275,9	271,4
Summa anläggningar		2 600,7	2 276,2
Summa anläggningstillgångar		6 686,7	6 170,2
Summa tillgångar		13 476,6	13 959,3

¹ se värderingsprinciper sid. 38.

Skulder och eget kapital		1977-12-31	Ingångs- balansräkning ¹
Kortfristiga skulder			
Växelskulder	not 6	94,2	55,1
Leverantörsskulder	not 6	477,5	491,7
Reverslån	not 6, 15	2 046,3	1 438,7
Skatteskulder		8,3	10,1
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		544,1	-
Förlusttäckningsreserv	not 3	478,2	-
Övriga skulder	not 6	518,0	965,9
Reservering för valutarisker		-	386,7
Förskott från kunder	not 16	1 150,3	2 121,5
Summa kortfristiga skulder		5 316,9	5 469,7
Avsatt för förlustrisker och borgensåtaganden			
Brutto	not 17	245,5	-
Avgår statlig värdegaranti	not 5	- 27,5	-
Netto		218,0	-
Långfristiga skulder			
Växelskulder		11,5	30,9
Reverslån	not 6, 15	6 934,9	5 518,8
Obligationslån	not 6, 15	686,8	708,0
Övriga skulder		170,6	112,9
Avsatt till PRI-pensioner		313,9	276,9
Avsatt till pensioner, övriga	not 18	127,8	81,5
Förskott från kunder		-	134,4
Summa långfristiga skulder		8 245,5	6 863,4
Beskattat värde regleringskonto	not 7	21,2	101,7
Minoritetsintresse		0,3	0,2
Akkumulerade avskrivningar utöver plan		4,9	-
Eget kapital not 19			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital 6 000 000 st aktier å nom 100		600,0	600,0
Bundna fonder		300,0	300,0
Koncernreserv		188,1	189,3
Ansamlad förlust		-	-
För särskilda ändamål avsedda medel		435,0	435,0
Periodens resultat		-1 853,3	-
Summa eget kapital		- 330,2	1 524,3
Summa skulder och eget kapital		13 476,6	13 959,3
Ansvarsförbindelser	not 20	1 314,2	803,5
Ställda panter	not 21	10 175,8	9 069,2

Värderingsprinciper

Material

Generellt värderas materialet till det lägsta av anskaffnings- och nettoförsäljningsvärdet. Olika metoder för värdering av material förekommer inom koncernen beroende på typ av verksamhet, olika redovisningssystem m. m.

Produkter i arbete

Produkter i arbete värderas generellt till det lägsta av anskaffnings- och nettoförsäljningsvärdet. Tillverkningsorder som inte beräknas ge full kostnadstäckning värderas till marknadsvärde varvid reservering sker för total förlustrisk maximerad till på balansdagen nedlagda kostnader.

Fordringar

Fordringarna värderas individuellt varvid erforderliga reserveringar görs. Vid bedömningen av fordringar jämte borgensåtaganden avseende levererade fartyg har berörda rederiers finansiella situation analyserats. Vidare har nuvarande marknadsvärde för levererade fartyg, deras befraktningssituation samt fraktmarknaden i stort bedömts.

Anläggningar

Vid beräkning av de planenliga avskrivningarna indelas anläggningstillgångarna i grupper med olika procentsatser anpassade till den livslängd som anläggningarna beräknas ha. Avskrivningen beräknas på anskaffningsvärdena på samtliga anläggningstillgångar som inte är helt avskrivna.

Egna skepp och andelar i skepp

Eget fartygsinnehav respektive andelar i fartyg värderas till bedömt marknadspris eftersom dessa ej anskaffats för stadigvarande bruk och då bedömd framtida markadsutveckling och kapitalbehov med stor sannolikhet kan medföra att existerande förlustrisker måste realiseras under de närmaste åren.

Fordringar och skulder i utländska valutor

Fordringar och skulder i utländska valutor värderas till den lägsta respektive högsta av anskaffningsdagens och balansdagens kurser. Därvid kvittas kursvinster och kursförluster i den mån amorteringar av fordringar och skulder i samma valuta ligger inom samma kvartal.

Koncernredovisningsprinciper

Vid upprättande av koncernbalansräkningen har förvärvsmetoden tillämpats. Utländska dotterbolags resultat- och balansräkningar omräknas enligt monetary/nonmonetary metoden.

Ingångsbalansräkning

Ingångsbalansräkningen utgör en sammanställning av de i koncernen ingående bolagens balansräkningar per 1976-12-31 och moderbolagets balansräkning per 1977-07-01, se not 19. Detta innebär att värderings- och klassificeringsprinciperna på ett flertal områden varit annorlunda än de ovan redovisade. Därför finns på vissa poster stora olikheter mellan ingångsbalansräkning och balansräkning per 1977-12-31. Exempel på sådana poster är övriga fordringar, övriga skulder och reservering för valutarisker.

Se vidare följande noter vari värderingsprinciperna utförligare beskrivs.

Noter till koncernens resultat- och balansräkningar

(Mkr)

Not 1*Fakturerad försäljning och bruttoresultat per produktgrupp.*

	Fakturerad försäljning	Brutto resultat
Fartygsnybyggen	3 099,6	+ 553,3
Fartygsreparationer	361,2	- 50,8
Fartygsmaskiner och reservdelar	178,2	+ 7,6
Värmetekniska produkter	377,9	+ 6,9
Produkter för byggnadsindustrin	67,8	- 4,0
Rör- och elentreprenader	661,6	+ 18,2
Rederiverksamhet	50,5	- 55,3
Övrigt	560,9	- 11,5
Koncernelimineringar	-697,3	- 2,3
	4 660,4	+ 462,1

I bruttoresultatet ingår inte förlustreservering för pågående produktion eller reservering för kundfordringsrisker.

Not 2

Övriga rörelseintäkter består av diverse smärre intäkter såsom bidrag, försäljning till anställda etc.

Not 3

I rörelsens kostnader ingår bl. a. nedskrivning av aktier och andelar vilka tillhör Rederi AB Zenit med 12,9 Mkr.

Staten har enligt proposition 1976/77:139 beslutat tillföra Götaverken 859 Mkr för förlusttäckning i Eriksberg och merkostnader vid sammanläggningen av Eriksberg med Götaverken. Hittills har 450 Mkr utbetalats, vilka delvis använts för att täcka Eriksbergs förlust för 1977, resterande 409 Mkr har i samband med bokslutet upptagits som fordran.

De merkostnader som uppkommit på grund av sammanläggningen av Eriksberg med enheterna inom Götaverken har ökat rörelsens kostnader. Motsvarande belopp av statens förlusttäckning har tillgodoräknats enheterna och minskat rörelsens kostnader.

Eriksbergs fordran avseende förlusttäckning 1976 reglerades under 1977 vid utbetalningen av förlusttäckningen från staten. Eriksbergs rörelseförlust för 1977 har på samma sätt täckts med förlusttäckningsmedel i samband med bokslutet. Valutaförlusterna liksom kundriskreserveringen har däremot täckts med koncernbidrag från AB Götaverken.

I följande tabell redovisas hur ovanstående transaktioner bokförts i en förlusttäckningsreserv i AB Götaverken.

Förlusttäckningsmedel från svenska staten	+ 450
Förlust i Eriksberg avseende 1976	- 284
Merkostnader för enheterna i Götaverken	- 57
Rörelseförlust i Eriksberg avseende 1977	- 40
Fordran på svenska staten	+ 409
Förlusttäckningsreserv vid utgången av 1977	478

Utbetald ersättning som inte direkt tages i anspråk för förlusttäckning, ränteberäknas och tillgodoräknas förlusttäckningsreserven samt bokföres som minskad ränteintäkt kommande år.

Not 4

Vid beräkning av de planenliga avskrivningarna har anläggningstillgångarna indelats i grupper med olika procentsatser anpassade till den livslängd som anläggningarna beräknas ha. Avskrivningen beräknas på anskaffningsvärdena på samtliga anläggningstillgångar som inte är helt avskrivna.

På Eriksberg har, på grund av minskad nyttjandegrad av anläggningarna fram till nedläggningen 1979, de planenliga avskrivningarna ökat med 10,8 Mkr på maskiner och inventarier samt med 19,8 Mkr på byggnader och markanläggningar. Till grund härför ligger en särskild plan, baserad på ett framräknat restvärde vid 1979 års utgång.

Anläggningarnas värden jämte planenliga avskrivningar t. o. m. 1976-12-31.

Anläggningar	Anskaffningsvärde	Ackumulerade planenliga avskrivningar	Nettovärde
Ofullbordade anläggningar	444,5	--	444,5
Maskiner och inventarier	1 545,5	868,9	676,6
Skepp	95,2	9,3	85,9
Byggnader	1 184,5	468,0	716,5
Uppskrivning av byggnader	98,7	17,4	81,3
Tomter och markanläggning	284,0	52,7	231,3
Uppskrivning av tomter	40,1	—	40,1
	3 692,5	1 416,3	2 276,2

Anläggningarnas värden jämte planenliga avskrivningar t. o. m. 1977-12-31.

Anläggningar	Anskaffningsvärde	Årets planenliga avskrivningar	Ackumulerade planenliga avskrivningar	Nettovärde
Ofullbordade anläggningar	28,2	—	—	28,2
Maskiner och inventarier	1 700,7	107,4	772,5	928,2
Skepp	463,6	19,0	28,3	435,3
Byggnader	1 309,2	54,5	451,7	857,5
Uppskrivning av byggnader	96,9	3,9	21,3	75,6
Tomter och markanläggningar	379,5	21,4	143,7	235,8
Uppskrivning av tomter	40,1	—	—	40,1
	4 018,2	206,2	1 417,5	2 600,7
Avskrivning på immateriella tillgångar	—	13,8	—	—
		220,0		

Koncernens taxeringsvärden uppgår för mark till 261 Mkr och för byggnader till 1 203 Mkr.

Not 5

I produkter i arbete ingår objekt som inte beräknas ge full kostnadstäckning. Vidare ingår 5 färdiga skepp till ett värde av 558 Mkr vars beställare vägrat att acceptera kontraktsevenliga leveranser. Inom koncernen tillämpas

en princip som innebär att total förlustrisk, maximerad till på balansdagen nedlagda kostnader, belastar räkenskapsårets resultat. Förlustreserveringen motsvarar den beräknade skillnaden mellan värdet av produkter i arbete på balansdagen och uppskattat marknadsvärde.

I den 1977 av riksdagen antagna s. k. varvspropositionen förbinder sig staten att täcka viss del av de förluster som uppstår på varvens produktion i egen regi. Med sådan produktion jämförs i vissa fall objekt där den statliga varvskoncernen har det reella ekonomiska risktagandet. Förlusterna täcks genom att staten utfärdar s. k. värdegarantier, innebärande att staten vid en framtida extern försäljning förbinder sig att täcka vid försäljningen realiserad förlust motsvarande värdegarantin. Garantierna medför att varven i viss utsträckning erhåller kompensation för i balansräkningen gjorda reserveringar.

Värdegarantierna är maximerade till 400 Mkr för 1977 och 400 Mkr för 1978 och redovisas i balansräkningen enligt följande

Omsättningstillgång	357,2
Anläggningstillgång	15,3
Korrigering till skuldposten avsatt för förlustrisker och borgensåtaganden	27,5

Not 6

Värdering av fordringar avseende levererade fartyg

Vid bedömningen av fordringar avseende levererade fartyg har berörda rederiers finansiella situation analyserats. Vidare har nuvarande marknadsvärde och erhållna säkerheter för levererade fartyg, deras befraktningssituation samt fraktmarknaden i stort bedömts. Därvid framkomna förlustrisker har belastat årets resultat samt dragits från varje berörd balanspost enligt nedan. Av de 910 Mkr avser 801 Mkr reserveringar för kundfordringar och 109 Mkr reserveringar för borgensåtaganden.

Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta

Vid värderingen av fordringar och skulder i utländska valutor har fordringar upptagits till den lägsta av anskaffningsdagens och balansdagens kurser samt skulderna till den högsta av dessa kurser. Därvid har beräknade kursdifferenser kvittats i den mån in- och utbetalningar i samma valuta förfaller till betalning inom samma kvartal. Den efter denna kvittning kvarvarande kursrisken har belastat resultatet samt dragits från, respektive lagts till varje berörd balanspost enligt nedan.

Kvarvarande kursvinster påverkar resultatet först när de realiseras. Av i resultaträkningen redovisade kursdifferenser är 96,0 Mkr realiserade medan resterande 749,9 Mkr utgör reservering för orealiserade kursrisker.

	Växel- fordringar	Kund- fordringar	Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter
<i>Omsättningstillgångar</i>			
Bruttovärde	674,3	552,4	182,4
Förlustreservering för fordringar	63,1	67,4	12,8
Kursriskreservering	30,7	—	—
Värde enligt balansräkning	580,5	485,0	169,6

	Växelfordringar		Övriga fordringar	
<i>Anläggningstillgångar</i>				
Bruttovärde	4 723,6		118,3	
Förlustreservering för fordringar	700,3		66,7	
Kursriskreservering	6,2		—	
Värde enligt balansräkning	4 017,1		51,6	
	Växel- skulder	Leverantör- skulder	Reverslån	Övriga skulder
<i>Kortfristiga skulder</i>				
Bruttovärde	90,5	477,4	1 821,4	517,8
Kursriskreservering	3,7	0,1	224,9	0,2
Värde enligt balansräkning	94,2	477,5	2 046,3	518,0
	Reverslån		Obligationslån	
<i>Långfristiga skulder</i>				
Bruttovärde	6 110,7		609,2	
Kursriskreservering	824,2		77,6	
Värde enligt balansräkning	6 934,9		686,8	

Om samtliga fordringar och skulder värderats till balansdagens kurs, dvs. även icke realiserade kursvinster beaktats, skulle resultatet ha förbättrats med 117 Mkr.

Utöver ovan redovisade kursdifferenser påverkas rörelsens intäkter och kostnader löpande under året av skillnader mellan de i redovisningssystemen använda standardkurserna och betalningskurserna.

Not 7

Räntenivån på krediter till rederier avseende fartyg levererade under perioden 1966–1977-12-31 uppgår till 5,5–9,75 %. Den framtida långfristiga marknadsräntan får bedömas ligga på en nivå mellan dessa procentsatser. Nuvärdet av de ränteförluster som kan uppstå på grund härav under 1978 till 1988 uppgår per 1977-12-31 till ca 47 Mkr vid en antagen långsiktig marknadsränta av 8,5 %. Om hänsyn togs till motsvarande positiva räntemellanskillnader uppgår nettot till 22 Mkr. En procents förändring av marknadsräntan motsvarar ca 46 Mkr. Det beskattade värdegränskonot är bl. a. avsett att täcka dessa ränteförluster. Den del av räntemellanskillnaderna som realiserats under perioden ingår i ränteintäkter och räntekostnader.

Not 8

Specifikation av extraordinära intäkter och kostnader

Intäkter

Förlusttäckning från svenska staten avseende Eriksberg	40,4
Övrigt	2,6
	43,0

Skr. 1978/79: 7 44

Kostnader

Utrangeringsförluster	4,8
Extra nedskrivning av anläggningar	24,4
Reservering för värdefluktuationer på skepp	43,3
Övrigt	5,9
	78,4

Not 9

Specifikation av bokslutsdispositioner

Avsättning till fonder i utländska dotterbolag	-0,5
Avskrivning av fastighetsuppskrivning	-1,6
Skillnad mellan avskrivningar enligt plan och bokföringsmässiga avskrivningar	-4,9
	-7,0

Not 10

Likvida medel består av

Kassa och bank	1 491,1
Kortfristiga placeringar med högst sju dagars uppsägning	80,0

Dessutom fanns på balansdagen beviljade, ej utnyttjade checkräknings- och fakturakrediter på 146,3 Mkr.

Av de likvida medlen var 784,1 Mkr spärrade på balansdagen.

Not 11

Före förfallodagen inlösta egna obligationer för kommande amortering av obligationslån.

Not 12

Huvudparten av dessa fordringar utgörs av krediter till rederier. Krediterna sträcker sig oftast över 7 år. Långfristig del redovisas som anläggningstillgång.

Not 13

Avser goodwill aktiverad i Calor-Celsius- och Karlskronakoncernerna.

Not 14

Avser kostnader aktiverade i Calor-Celsius-koncernen och Götaverken Aluminium AB.

Not 15

Koncernens upplåning hos banker och finansieringsinstitut på balansdagen fördelade sig på följande sätt (nominella belopp)

Kortfristiga lån, resterande löptid under 1 år	
– svenska kronor	835,2
– utländsk valuta	1 107,7

Medelfristiga lån, resterande löptid 1–5 år	
– svenska kronor	912,0
– utländsk valuta	2 918,7
Långfristiga lån, resterande löptid över 5 år	
– svenska kronor	1 198,5
– utländsk valuta	1 514,0

Not 16

Utöver här redovisade kontanta förskott lämnar beställarna s. k. förskottsväxlar som redovisas inom linjen. Växlarna används till övervägande del som säkerhet för av svenska staten lämnade kreditgarantier. De på detta sätt ianspråktaga förskottsväxlarna redovisas som ställda panter. Mottagna förskottsväxlar uppgår till 1 472 Mkr.

Efter inskrivning av fartygskontrakten i rätten har beställarna panträtt i produkter i arbete till högst summan av inbetalda förskott.

Not 17

Härav utgör reservering för skillnaden mellan planenligt restvärde och marknadsvärde på egna skepp 136,3 Mkr och reservering för borgensåtaganden 109,2 Mkr.

Not 18

Pensionsskuld utöver avsatt till pensioner uppgår till 12,8 Mkr varav 12,0 Mkr täcks av kapital i pensionsstiftelser och 0,8 Mkr av livförsäkringar.

Not 19

Koncernredovisningen omfattar bolag som Svenska Varv AB äger direkt eller indirekt till mer än 50%. Bolag ingående i koncernredovisningen framgår av not 22.

Vid upprättande av koncernbalansräkningen har förvärvsmetoden tillämpats. Utländska dotterbolags resultat- och balansräkningar har omräknats enligt monetary/nonmonetary metoden.

Bildandet av Svenska Varvkoncernen genomfördes formellt i slutet av 1977. Dotterbolagens aktier tillfördes genom apportemission. Deras resultat under 1977 har ej påverkat apportvärdet. Mot denna bakgrund har det beslutats att koncernens första verksamhetsår skall anses omfatta hela 1977.

Såsom ingångsbalansräkning har använts Svenska Varv AB:s balansräkning per 1977-07-01 sammanställd med dotterbolagens balansräkningar per 1976-12-31.

Apportvärdet av dotterbolagens aktier i Svenska Varv AB är satt till 500 Mkr.

Då det förvärvade egna kapitalet i de tre dotterbolagskoncernerna inklusive obeskattade reserver och nyemission i Uddevallavarvet uppgår till 689 Mkr har i ingångsbalansräkningen redovisats en koncernreserv på 189 Mkr.

Någon latent skatteskuld har ej ansetts föreligga eftersom bland de i koncernen ingående bolagen finns avsevärda förlustavdrag att utnyttja vid såväl statlig som kommunal taxering.

Förändring av eget kapital

Eget kapital 1977-01-01		1 524,3
Förändring i underkoncerners koncernreserver	-1,2	
Ökning av koncernreserv i AB Götaverken	7,1	
Avgår fondemission	-5,0	
Försäljning av Ingenjörfirman El-Marin AB	-2,1	
Summa förändring av koncernreserv	-1,2	- 1,2
Periodens resultat		<u>-1 853,3</u>
Eget kapital 1977-12-31		- 330,2

Not 20*Ansvarsförbindelser*

Borgensförbindelser (för vilka primärt lämnats fartygs- eller fastighetsinteckningar med 873,3 Mkr)	1 022,7
Garantieförbindelser (FPG)	290,8
Övrigt	<u>0,7</u>
	1 314,2

Not 21*Ställda pantar*

Fastighetsinteckningar	1 074,2
Företagsinteckningar	360,7
Växlar med fartygsinteckningar som säkerhet	5 718,3
Depositioner och spärrade bankmedel	792,4
Fordringar med bankgarantier som säkerhet	551,4
Förskottsväxlar	1 248,6
Övriga pantar	<u>430,2</u>
	10 175,8

Not 22*Aktier och andelar**Moderbolagets aktier och andelar i dotterbolag*

	Antal	Nom. värde	Bokf. värde
AB Götaverken à nom. 10	20 000 000	200,0	} 500,0
Uddevallavarvet AB à nom. 1 000	220 000	220,0	
Karlskronavarvet AB à nom. 1 000	32 000	32,0	
Götaverken Cityvarvet AB à nom. 100	10 000	1,0	1,0
Götaverken Motor AB à nom. 100	10 000	1,0	1,0
Svenska Varv Utveckling AB à nom. 100	500	0,1	<u>0,1</u>
			502,1

Moderbolagets aktier och andelar i utomstående bolag

	-	-
		<u>502,1</u>

Koncernföretags aktier och andelar i dotterbolag

Götaverken Öresundsvarvet AB à nom. 1 000	12 000	12,0	12,0
Götaverken Finnbo AB à nom. 100	21 000	2,1	3,5
Götaverken Ångteknik AB à nom. 100	10 000	1,0	1,0
Götaverken Sölvesborg AB à nom. 100	3 000	0,3	0,3
Götaverken Aluminium AB à nom. 100	30 000	3,0	2,8
AB Göteborgs Skeppsdockor à nom. 1 000	1 700	1,7	1,1
Renare Hav AB à nom. 1 000	500	0,5	0,4
United Diesel AB à nom. 100	2 600	0,2	0,2
Rederi AB Zenit à nom. 1 000	2 000	2,0	1,2
Götaverken Konsult AB à nom. 100	500	0,1	0,1
Götaverken Trading AB à nom. 100	500	0,1	0,1
Calor-Celsius AB à nom. 100	250 000	25,0	41,3
Götaverken Vilande AB à nom. 100	11 000	1,1	17,4

Skr. 1978/79: 7

47

Rörlednings AB Celsius à nom. 100	5 000	0,5	0,6
Elektro-Fk AB à nom. 100	2 500	0,3	0,3
Jönköpings Rör AB à nom. 100	600	0,1	0,1
Wolraths Rör-El AB à nom. 100	2 000	0,2	0,2
Eriksbergs Mek. Verkst. AB à nom. 1 000	100 000	100,0	–
Bruces Mekaniska Verkst. AB à nom. 100	1 000	0,1	0,3
Götaverken Ångteknik Do Brasil Equipamentos Termicos Ltda à nom. Cr \$ 1	100 000	0,1	0,1
Götaverken Byggaluminium i Virserum AB à nom. 100	800	0,1	0,1
Götaverken Byggaluminium A/S à nom. D Kr 500	200	0,1	0,1
Götaverken Byggaluminium i Robertsfors AB à nom. 100	500	0,1	0,1
AB H. Anderssons Värme à nom. 100	6 000	0,6	0,6
Friberg & Still AB à nom. 100	3 500	0,4	0,5
Nordprefabricering Industri i Lycksele AB à nom. 100	750	0,1	0,1
AB Centralsug à nom. 100	1 000	0,1	0,1
OY Kalmeri AB à nom. Fmk 1 000	718	0,7	0,8
Thermo Rör AB à nom. 1 000	1 000	1,0	1,0
Centralsug GmbH andelskapital		0,1	0,1
Celsius Anlagenbau andelskapital		0,1	0,1
Förvaltnings AB Pölsebo à nom. 1 000	1 400	1,4	3,9
Hvilans Mekaniska Försäljnings AB à nom. 100	48 000	4,8	5,9
Hvilans Mekaniska Verkstads AB à nom. 500	6 000	3,0	7,4
Skandiaverken AB à nom. 100	5 000	0,5	0,5
Diverse bolag och bostadsföreningar		1,4	1,3
Fastighets AB Lejonet nr 2 à nom. 1 000	100	0,1	–
Götaverken Reparation Zäta AB	500	0,1	–
Rederi AB Ejdern à nom. 50	150	–	–
Nordic Aurora Shipping Co Ltd £	–	–	–
Nordic Breeze Shipping Co Ltd £	–	–	–
Nordic Sky Shipping Co Ltd US\$	–	–	–
Lans & Son Rörledningsfirma AB à nom. 100	200	–	–
			105,6

Övriga koncernföretags aktier och andelar i utomstående bolag

Lips Nordic AB à nom. 100	600	0,1	0,1
Electrolux Götaverken Global Shipperservices AB à nom. 100	4 000	0,4	0,4
Götaverken Daros Gjuteri AB à nom. 100	5 000	0,5	0,5
AB Tekniska Röntgencentralen à nom. 500	738	0,2	–
Ingenjörfirmas El-Marin AB à nom. 100	500	0,1	1,8
Pemco AB à nom. 100	2 500	0,2	0,2
Kontek Do Brasil Isolamentos Industrias Ltda	134 198	0,1	0,1
Götaverken Industries e Comercio Ltda	29 000	0,1	0,1
Team-Ship Holding Co Ltd à nom. US\$ 3 620 500	3 620 500	16,7	–
Lindholmen Motor AB à nom. 100	10 000	1,0	1,0
Lisnave Estaleiros Navais de Lisboa SARL à nom. Esc. 1 000	49 312	49,3	–
Shipknow AG à nom. Sfr 1 000	60	0,1	0,1
Varuägarnas Intresse AB à nom. 100	1 000	0,1	0,1
Div. bostadsrätter			0,5
Div. aktiefonder	530 416	0,2	0,2
Div. bolag		0,3	0,1
Varvsindustrins Data AB à nom. 40	1 000	–	–
Jørgen P. Jensen Rederi AB à nom. Nkr 1 000	4	–	–
A/S Havtor	2 130	–	–
A/S Havprins à nom. Nkr 1 000	4	–	–
A/S Sea Team à nom. Nkr 100	425	–	–
A/S Varvara-Viscaya	400	–	–
K/S A/S Varvara-Viscaya & Co I	–	–	–
K/S A/S Varvara-Viscaya & Co II	–	–	–
			5,2
Koncernmässig nedskrivning			1,8
Koncernens aktier och andelar i utomstående bolag			3,4

Moderbolagets förvaltningsberättelse

Enligt de riktlinjer 1977 års riksmöte, på basis av regeringens proposition 1976/77:139, fastställde beträffande den statsägda varvsindustrin, skall bolaget vara moderbolag för bolag som bedriver varvs- och mekaniska verkstadsrörelser.

Den 22 juni 1977 antogs bolagsordningen enligt vilken bolagets firma (f. d. AB Grundstenen 252) skall vara Svenska Varv AB samt beslöts om ökning av aktiekapitalet från 50 000 kronor till 266 666 700 kronor genom nyteckning av 2 666 167 aktier å vardera nominellt 100 kronor. För de tecknade aktierna inbetalades 399 925 050 kronor varvid överkursen tillfördes reservfonden.

Den 1 juli 1977 förvärvade svenska staten samtliga aktier i bolaget.

Genom beslut på bolagsstämma den 9 september 1977 ökades aktiekapitalet från 266 666 700 kronor till 600 000 000 kronor genom apportemission och teckning av 3 333 333 st nya aktier å vardera nominellt 100 kronor. Som likvid överlät svenska staten samtliga aktier i AB Götaverken, Karlskronavarvet AB och Uddevallavarvet AB. Enligt beslut av 1977 års riksmöte värderades apportegendomen till 499 999 950 kronor varvid överkursen tillfördes reservfonden.

Under året har bolaget även förvärvat samtliga aktier i Rederi AB Tärnan och Motor-Marin i Göteborg AB, vars firmor ändrats till Götaverken Cityvarvet AB respektive Götaverken Motor AB samt aktiekapitalen ökats till vardera 1 000 000 kronor genom nyemission.

Svenska Varv Utveckling AB har bildats med ett aktiekapital av 50 000 kronor. Förutom nämnda bolag tillkommer från 1 januari 1978 som dotterbolag samtliga större rörelsedrivande bolag vilka t. o. m. 1977 ingick i Götaverken-koncernen varvid AB Götaverkens firma ändrats till Götaverken Arendal AB.

Personal

Bolaget har haft anställd verkställande direktör under tiden 1 juli–30 september. Från och med 1 oktober har verkställande direktören i AB Götaverken även tjänstgjort som verkställande direktör i bolaget. Personal, som upprätthållit övriga funktioner i bolaget, har varit anställd i AB Götaverken.

Löner och ersättningar till styrelsen och verkställande direktören har uppgått till 358 000 kronor.

Moderbolagets resultaträkning för perioden

1976-12-27–1977-12-31 (tkr)

Fakturerad försäljning	—
Rörelsens kostnader	– 1 825
Rörelseresultat före avskrivningar	– 1 825
Avskrivningar enligt plan	—
Rörelseresultat efter avskrivningar	– 1 825

Finansiella intäkter och kostnader

Ränteintäkter		+ 28 969
Räntekostnader		- 2 783
Kursdifferenser, netto	not 3	- 10 763
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		+ 13 598

Bokslutsdispositioner

Aktieägartillskott till AB Götaverken		-775 000
Periodens resultat		-761 402

Moderbolagets balansräkning (tkr)

Tillgångar		1977-12-31	1977-07-01
Omsättningstillgångar			
Kassa, bank och kortfristiga placeringar	not 1	455 186	834 975
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		27 015	-
Övriga fordringar		20 043	-
Summa omsättningstillgångar		502 244	834 975
Anläggningstillgångar			
Aktier och andelar	not 2	502 050	500 000
Långfristiga fordringar hos dotterbolag		152 338	-
Andra långfristiga fordringar		56	-
Summa anläggningstillgångar		654 444	500 000
Summa tillgångar		1 156 688	1 334 975
Skulder och eget kapital			
Kortfristiga skulder			
Skuld till dotterbolag		18 528	-
Leverantörsskulder		38	-
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		1 449	-
Summa kortfristiga skulder		20 015	-
Långfristiga skulder			
Skuld till dotterbolag		400 000	-
Diverse lån	not 3	163 100	-
Summa långfristiga skulder		563 100	-
Eget kapital			
not 4			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (6 000 000 st. aktier å nom. 100 kr)		600 000	600 000
Reservfond		299 975	299 975
Fritt eget kapital			
För särskilda ändamål avsedda medel		435 000	435 000
Periodens resultat		-761 402	-
Summa eget kapital		573 573	1 334 975
Summa skulder och eget kapital		1 156 688	1 334 975
Ansvarsförbindelser	not 5	297 325	

Moderbolagets finansieringsanalys (tkr)

	1976-12-27- 1977-12-31	1977-07-01- 1977-12-31
Tillförda medel		
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	13 598	13 598
Ökning av långfristiga skulder	563 100	563 100
Nyemission	899 925	—
Kapitaltillskott från svenska staten	435 000	—
Summa tillförda medel	1 911 623	576 698
Använda medel		
Investeringar i aktier	502 050	2 050
Aktieägartillskott till AB Götaverken	775 000	775 000
Ökning av långfristiga fordringar	152 394	152 394
Summa använda medel	1 429 444	929 444
Förändring av rörelsekapital	+482 179	-352 746
Specifikation av förändring av rörelsekapitalet		
Ökning av kortfristiga fordringar	+ 47 058	+ 47 058
Ökning av kortfristiga skulder	- 20 015	- 20 015
Ökning (+)/minskning (-) av kassa och bank	+455 136	-379 789
	+482 179	-352 746

Noter till moderbolagets resultat- och balansräkningar (tkr)**Not 1***Kassa, bank och kortfristiga placeringar*

Banktillgodohavande	375 186
Kortfristiga placeringar (mindre än 7 dagars uppsägningstid)	<u>80 000</u>
	455 186

Not 2*Aktier och andelar*

Aktierna i AB Götaverken, Karlskronavarvet AB och Uddevallavarvet AB har enligt beslut av 1977 års riksmöte värderats till sammanlagt 499 999 950 kronor utan uppdelning av beloppet på respektive bolag. Med beaktande av i propositionen 1977/78:174 föreslaget kapitaltillskott till Svenska Varvkoncernen har aktierna ansetts kunna redovisas till oförändrat värde. Specifikation av aktier och andelar, se not 22 sid. 46.

Not 3*Skuld i utländsk valuta*

I balansräkningen ingår bland långfristiga skulder US\$ 35 000 000 vilka värderats till den högsta av anskaffningsdagens eller balansdagens kurs.

Detta innebär att skulden värderats till kurs 4,66 och att årets resultat har belastats med orealiserade kursförluster om 10 763 tkr.

Not 4

Bundet eget kapital

	Aktiekapital	Reservfond
Ingående bundet eget kapital	50	
Kontantemission	266 617	133 308
Apportemission	333 333	166 667
Utgående bundet eget kapital	600 000	299 975

*Fritt eget kapital**För särskilda ändamål avsedda medel*

Avsatt för alternativ verksamhet		35 000
Avsatt för oljemottagningsanläggning		25 000
Övrigt		375 000
		435 000

Not 5

Ansvarsförbindelser

Garantiförbindelser (FPG)		273 325
Borgensförbindelser för dotterbolags räkning		24 000
		297 325

Förslag till disposition av moderbolagets resultat**Koncernresultat**

Koncernen redovisar för perioden en förlust med 1 853 337 tkr. Enligt upprättad koncernbalansräkning uppgår koncernens förlust inklusive fria fonder och årets resultat per 1977-12-31 till 1 418 337 tkr. Härav åtgår 300 tkr till föreslagen överföring till bundet eget kapital.

Moderbolaget

Styrelsen och verkställande direktören föreslår att av årets förlust 761 402 tkr, 375 000 tkr täcks genom överföring från för särskilda ändamål avsedda medel och att återstoden 386 402 tkr överföres i ny räkning.

Göteborg i april 1978

Per Ekström, ordf.

Sven G. Andrén

Per Fritzon

Sven Olving

Bertil Danielsson

Stig Malm

Nore Sundberg

Bengt Darnfors

Lars Malmros

Erland Wessberg, VD

Vår revisionsberättelse beträffande denna årsredovisning och koncernredovisning har avgivits 1978-04-14. Revisionsberättelsen innehåller särskilda uttalanden.

Lars Elvstad   Göran Tidström
Auktoriserade revisorer

Revisionsberättelse för Svenska Varv AB

Vi har granskat årsredovisningen, koncernredovisningen, räkenskaper-
na samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för tiden 27
december 1976–31 december 1977. Granskningen har utförts enligt god re-
visionssed.

Moderbolaget

Årsredovisningen är uppgjord enligt aktiebolagslagen.

Bland tillgångarna redovisas aktier i dotterbolag till ett värde av 502 Mkr.
Aktiernas matematiska värde är negativt. Om det i proposition
1977/78:174 föreslagna kapitaltillskottet till koncernen beviljas och om
därav sammanlagt 899 Mkr tillföres Uddevallavarvet AB och AB Götaver-
ken kommer dock aktiernas matematiska värde att återställas till 502 Mkr.

Under förutsättning att riksmötet godkänner regeringens proposition
1977/78:174 vad avser kapitaltillskott till Svenska Varv AB och att ovan
nämnt belopp om 899 Mkr därav tillföres Uddevallavarvet AB och AB Gö-
taverken tillstyrker vi att

bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen
behandlar förlusten i enlighet med förslaget i förvaltningsberättelsen.

Vi tillstyrker vidare att styrelsens ledamöter och verkställande direktö-
ren beviljas ansvarsfrihet för deras förvaltning under räkenskapsåret.

Koncernen

Koncernredovisningen är uppgjord enligt aktiebolagslagen.

Bland tillgångarna redovisas fordringar på svenska staten på tillsammans
400 Mkr avseende värdegaranti enligt regeringens proposition
1976/77:139. Beloppet har beräknats i enlighet med inom Industrideparteme-
ntet föreliggande förslag till föreskrifter. Då dessa ej fastställts i avvakt-
tan på riksmötets behandling av proposition 1977/78:174, har formell ga-
rantiutfästelse ännu ej kunnat lämnas av Riksgäldskontoret.

Vid värderingen av pågående produktion och kundfordringar har bety-
dande reserveringar för förlustrisker verkställts. Bedömningen av dessa
riskers storlek är i hög grad beroende av antagen utveckling på fraktmark-
naden samt för fartygens marknadsvärden. Mot bakgrund av föreliggande
marknadsprognoser finner vi koncernens värdering realistisk. Marknads-
utvecklingen är dock förknippad med stor osäkerhet och förhållandevis
små avvikelser i prognosutfallet kan få betydande inverkan på de slutliga
förlusterna.

Värderingen av koncernens tillgångar och skulder baseras på antagande
om fortsatt verksamhet för de i koncernen ingående bolagen. Detta anta-
gande förutsätter att riksmötet godkänner regeringens proposition
1977/78:174 angående kapitaltillskott och att staten även kommer att, di-
rekt eller indirekt genom generella stödåtgärder, kompensera koncernen
för de mycket stora förluster som förutses för de närmaste åren.

Under samma förutsättningar som för moderbolaget tillstyrker vi att bo-
lagsstämman fastställer koncernresultaträkningen och koncernbalansräk-
ningen.

1978-04-14

Lars Elvstad   Göran Tidström
Auktoriserade revisorer

Svenska Varvkoncernen
organisation och verksamhet 1977 i sammandrag

		1977			Antal anst. (31/12)
		Fakturer- ring (Mkr)	Resultat före fin. poster (Mkr)	Investe- ringar (Mkr)	
SVENSKA VARV AB	DOTTERBOLAG				
KONCERNLEDNING					
Koncernchef (VD) Erland Wessberg	Ordförande: Erland Wessberg VD: Rolf Bergstrand	1 203	- 544	15	3 927
Ekonomi (vVD) Lars Forsberg	GÖTAVERKEN ÖRESUNDSVARVET AB Ordförande: Erland Wessberg VD: Hans G. Forsberg	690	- 14	23	3 252
Affärsutveckling Torsten Söderström	ERIKSBERGS MEK VERKSTADS AB Ordförande: Bengt Tengroth VD: Rolf Bergstrand	623	- 98	79	2 230
Arbetsmarknad Bengt Tengroth	UDDEVALLAVARVET AB Ordförande: Erland Wessberg VD: Ingvar Trogen	517	- 354	93	3 316
KONCERN- STABER					
Ekonomi Anders Ullberg	GÖTAVERKEN CITYVARVET AB Ordförande: Erland Wessberg VD: Erkki Persson	347	- 110	6	2 505
Finans Peo Lindholm	KARLSKRONAVARVET AB Ordförande: Bengt Tengroth VD: Lars Inge Holster	236	- 10	22	2 051
Juridik Sverker Albrektson	GÖTAVERKEN FINNBODA AB Ordförande: Bengt Tengroth ¹ VD: Hans Pernälv	201	- 25	1	554
Marknad/Fartyg Bengt Fink	GÖTAVERKEN SÖLVESBORG AB Ordförande: Lars Forsberg VD: Reimi Olsson	37	- 14	-	317
Personal Lars Tagaeus	REDERI AB ZENIT Ordförande: Lars Forsberg VD: Peter Winberg	21	- 67	262	-
	CALOR CELSIUS AB Ordförande: Torsten Söderström VD: Christer Zetterberg	662	9	15	2 984
	GÖTAVERKEN ÅNGTEKNIK AB Ordförande: Torsten Söderström VD: Bo Löfgren	378	6	3	913
	GÖTAVERKEN MOTOR AB Ordförande: Torsten Söderström VD: Hans Leandersson	270	15	3	999
	GÖTAVERKEN ALUMINIUM AB Ordförande: Torsten Söderström VD: Persy Hallgren	39	0	6	175
	SVENSKA VARV UTVECKLING AB Ordförande: Torsten Söderström VD: Rudolf Wassberg	-	-	-	25

¹ Fr. o. m. juni 1978

Innehåll

	Sid
Koncernens verksamhet i sammandrag	3
Svenska Varv – kort historik	4
Koncernöversikt	5
Varvens valutasituation	10
Prefabricerade fabriker	12
Fartygsmarknaden	13
Dotterbolagens verksamhet:	
Götaverken Arendal	14
Götaverken Öresundsvarvet AB	16
Eriksbergs Mek. Verkstads AB	17
Uddevallavarvet AB	19
Götaverken Cityvarvet	20
Karlskronavarvet AB	22
Götaverken Finnboda AB	23
Götaverken Sölvesborg AB	24
Rederi AB Zenit	25
Koncernens övriga rederi- och fartygsengagemang	27
Calor-Celsius AB	29
Götaverken Ångteknik AB	30
Götaverken Motor	31
Götaverken Aluminium AB	32
Svenska Varv Utveckling AB	34
Koncernens finansieringsanalys	34
Koncernens resultaträkning	36
Koncernens balansräkning	37
Värderingsprinciper	38
Noter till koncernens resultat- och balansräkningar	40
Moderbolagsredovisning	48
Revisionsberättelse	52
Organisation och verksamhet 1977 i sammandrag	53